

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XL • CIJENA: 2 €

POLAGANJE RUKU, ULJE I PEČAT

od 18. svibnja do 10. lipnja 2023.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

Giuseppe Maria Crespi,
Sakrament sv. potvrde, 1712.

God. XL. (2023.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Polaganjem ruku i miomirisnim znamenovanjem znakom križa... 1

NAŠA TEMA: POLAGANJE RUKU, ULJE I PEČAT

Zlatko Vlahek: Polaganje ruku u sakramentu svete potvrde 2

Mario Kopjar: Ulje u liturgiji 7

Milan Dančuo: Pečat dara Duha Svetoga.
O značenju pojma pečat u potvrdi 12

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
J. Bošnjaković, D. Patafta, M. Horvat, A. Vučković, I. Bodrožić

Uzašašće Gospodina našega Isusa Krista 20

Sedma vazmena nedjelja 24

Pedesetnica. Duhovi 28

Svetkovina Presvetoga Trojstva 32

Svetkovina presvetoga Tijela i Krvi Kristove 36

U DUHU I ISTINI

Glazbeni prilog: Svi se napuniše 40

Polaganjem ruku i miomirisnim znamenovanjem znakom križa...

Kad se ljudska spoznaja i umijeće spuste u čovjekove ruke, tada one oblikuju i stvaraju sve ono s čime ćemo se možda i sami susresti, zaustavljajući se ili prolazeći dionicom svog života. Začuđujuće je što je sve moguće učiniti doticajem našim ruku koje vjerno prenose misli i osjećaje u djela. I oni najsitniji predmeti, gotovo oku neprimjetni, a da se pod vrškom prsta osjete, u sebi mogu sadržavati nezamislivu količinu podataka. Postoje predmeti koje su naše ruke napravile, no toliko su veliki i teški da ih naše ruke više ne mogu ni primiti niti podići.

Isto se događa i u prirodi, u kojoj doticajem ruku možemo osjetiti čudesnu Božju stvarateljsku moć u svemu. Ipak, i sve ono što je u odnosu na nas veliko, neuhvatljivo i teško, gledano izdaleka i s visine, stane u naše ruke. Savršenu, najveću i najužareniju zvijezdu – sunce, možemo ispred sebe zakloniti rukama kako bismo si načinili sjenu. I u najsićušniju ruku stane čitav svijet kada dijete dotakne odraslu ruku majke i oca. Svojim ručicama drži se za ruke svojih roditelja koji su mu sigurnost, potpora i pomoć pred licem i naličjem ovoga svijeta.

Duh Božji udahnuo je u čovjeka svijest da je postavljen upravljati nad svime što je stvoreno, a da mu sve pod rukama s kojima će marljivo graditi svoju budućnost, postane blizu, na dohvat. Sama ljubav Duha zbližava čovjeka sa svime stvorenim i otvara mu oči da se u svijetu pravilno služi darovima koje mu je on darovao, kako bi se otajstveno tijelo – Crkva, izgrađivala u jedinstvu i ljubavi. »Pere se tijelo da se duša očisti od ljage; pomazuje se tijelo da se duša posveti; znamenuje se tijelo da se i duša zaštiti; natkriljuje se tijelo polaganjem ruku da se i duša Duhom osvjetli; tijelo se hrani Kristovim tijelom i njegovom krvlju da se i duša Bogom nahrani.« (Tertulijan, *De resurrectione mortuorum*, VIII, 3; CCL 2, 931).

Upotpunjujući krsnu milost sakramentom potvrde, vjernici primaju silu Duha Svetoga te pečat miomirisnim uljem u znaku križa na čelu, kako bi svjesni neizmjerne Božje ljubavi s razumom i poniznošću pred Božjom veličinom širili miomiris svjedočanstva Kristove muke i uskrsnuća. Bog svojom ispruženom desnicom i pečatom daje u dušu svoje djece da se miomiris njegove vječne ljubavi širi svijetom. Probudimo svijest u potvrđenicima da u sklopljene ruke na molitvu, slavlje i zahvalnost pred Gospodarom svega stvorenog, stane puno više od onoga što mislimo da izdaleka, i s visine, stane u naše ruke.

Urednik

Polaganje ruku u sakramentu svete potvrde

ZLATKO VLAHEK

U Djelima apostolskim polaganje se odnosi na dar Duha Svetoga nakon primanja sakramenta krštenja, kojega su prenijeli apostoli; ili postavljanje nekoga u službu za određeno poslanje: u pozivu Pavla; u poticajima sadržanim u pastoralnim poslanicama Sv. Pavla i u Poslanici Hebrejima (Dj 6,6; 8,17,19; 9,12,17; 13,3; 19,6; 1Tim 5,22; 4,14; 2Tim 1,6; Heb 6,2).

Apostolska konstitucija o sakramentu potvrde *Divinæ consortium naturæ* od 15. kolovoza 1971. godine pape Pavla VI. kaže: »Otada su apostoli ispunjavajući Kristovu volju, polaganjem ruku podjeljivali novokrštenima dar Duha da upotpuni krsnu milost (usp. *Dj* 8,15-17; 19,5 sl.). Tako i poslanica Hebrejima među počela prvog kršćanskog odgoja ubraja naučavanja o krštenju i polaganje ruku (usp. *Heb* 6,2). Kršćanska predaja s pravom to polaganje ruku smatra početkom sakramenta potvrde koji u Crkvi nekako ovjekovječuje milost Pedesetnice« (*Red potvrde*, str. 9).

Biblijski pojam polaganja ruku/ruke

Crpeći bogatstvo biblijskih tekstova o temi koja nas zanima, polazimo od temeljnih tekstova svjedočanstava koja nalazimo u evanđeljima upirući pogled u Isusa Krista, a potom i u prve generacije kršćana, apostole. Tekstovi Novoga Zavjeta, ističu naziv »polaganje ruku/ruke« glagolom ἐπιτίθημι (epitithēmi) i imenicom χεῖρ (heir). Posebno ga upotrebljavaju sinoptici, naročito Luka, dok ga nema u Ivanovom evanđelju. Biblijski odlomci koji upotpunjuju značenje ovog izraza, otkrivaju posebnost izraza »polaganje ruku/ruke« i bolje specificiraju aspekt koji je u njemu sadržan, te učinke koje ta gesta odjelotvoruje (*Dj* 14,23; *2Kor* 8,19).

Ta se gesta pojavljuje i u govoru o ozdravljenjima (bolesti i opsjednutosti demonima), u kojem se pojavljuje djelotvorna snaga riječi Isusa ili nekog od njegovih apostola, popraćena fizičkim kontaktom ruke ili ruku (*Mt* 9,18-26; *Mk* 7,32; *Mk* 5,23; *Mk* 6,5; *Mk* 8,23; *Mk* 16,18; *Lk* 4,40; *Lk* 13,13; *Dj* 28,8). U kontekstu govora o »Isusu i djeci« gesta je povezana s molitvom i blagoslovom nad njima (*Mt* 9,13-15). U Djelima apostolskim polaganje se odnosi na dar Duha Svetoga nakon primanja sakramenta krštenja, kojega su prenijeli apostoli; ili postavljanje nekoga u službu za određeno poslanje: u pozivu Pavla; u poticajima sadržanim u pastoralnim poslanicama Sv. Pavla i u Poslanici Hebrejima (*Dj* 6,6; 8,17,19; 9,12,17; 13,3; 19,6; *1Tim* 5,22; 4,14; *2Tim* 1,6; *Heb* 6,2).

Iz ovih biblijskih tekstova proizlazi povezanost molitvenog stava kojim se zaziva dar Božji i djelovanja geste »polaganje ruku/ruka«. Gesta stoga nužno sadrži »molitvu nakon koje slijedi učinak«, te ona nije samo indikativna, nego i djelotvorna.

Zašto »polaganje ruku/ruke«?

Glagol »polaganje« ἐπιτίθημι u Novom zavjetu označava materijalni kontakt, gotovo nasilje ili tešku radnju nekome nanесenu. U prenesenom značenju označava bitnu promjenu koju uzrokuje odgovornost koja se stavlja na nekoga. Ruka – χεῖρ, fizički organ, naglašava djelovanje, ponekad spasonosan, a ponekad nasilan i štetan kontakt. Kada se u svetopisamskim tekstovima spominje »Božja ruka«, to označava da Bog izvršava svoju preciznu volju kako bi ostvario svoj plan u korist ljudi. Drugačije nam tekstovi svjedoče u odnosu prema ljudima. Oni se svojim djelima (ljudskim rukama), odbijaju podložiti Bogu i suprotstavljaju mu se. Isto tako valja naglasiti, kako u drugim slučajevima u Svetom Pismu nailazimo, da Božje djelovanje zahtijeva ljudsku suradnju. Darovanim božanskim autoritetom, Gospodinov izabranik ili službenik može izvršiti poslanje koje mu je povjeren.

Upravo u ovom posljednjem značaju opaža se posebnost polaganja ruku. Naime, ova gesta podsjeća na Božju snagu za ljudsko spasenje, ali i odgovornost koja se daruje čovjeku, kroz dar koji ga čini prikladnim da djeluje kao njegovo oruđe.

Originalnost/izvornost »polaganje ruku/ruke« (ἐπιτίθημι τ. χεῖρα) proizlazi iz odnosa sa Starim Zavjetom. Nailazimo ga u Septuaginti kao prijevod *samak yad*. Biblijski egzegeti uočavaju važnost razlike upotrebe jednine i množine »ruku/ruke«. *Polaganje ruke (samak yad)*: ritualna gesta koju nailazimo u kontekstu žrtvovanja, kojom se prinositelj poistovjećuje s prinošenom žrtvom (Lev 1,4.10; 4,4.24.29.33). U množini *polaganje ruku (samak yadin)* označava prijenos nečega sa subjekta na primatelja, izvan bilo kakvog žrtvenog konteksta (Izl 29,10.; 15,19; Lev 3,2.8.13; 4,15; 8,14.18.22; 16,21; 24,14; Neh 8,10.12; 27,18.23; Pnz 34,9; 2Kr 29,23).

Michelangelo Buonarroti,
Prorok Joel, 1508. – 1512.

Originalnost/izvornost »polaganje ruku/ruke« (ἐπιτίθημι τ. χεῖρα) proizlazi iz odnosa sa Starim Zavjetom. Nailazimo ga u Septuaginti kao prijevod samak yad. Biblijski egzegeti uočavaju važnost razlike upotrebe jednine i množine »ruku/ruke«. Polaganje ruke (samak yad): ritualna gesta koju nailazimo u kontekstu žrtvovanja, kojom se prinositelj poistovjećuje s prinošenom žrtvom (Lev 1,4.10; 4,4.24.29.33). U množini polaganje ruku (samak yadin) označava prijenos nečega sa subjekta na primatelja, izvan bilo kakvog žrtvenog konteksta.

*Biblijski pojam
»polaganja ruku/ruke je
višeznačna gesta prisutna
kroz cijelu povijest
spasenja. Označava
ozdravljenje, posvećenje,
blagoslov, poslanje,
okupljanje u zajednici
i crkveno zajedništvo,
molitvu i službu. To je
božansko djelovanje,
koje posredovanjem
službenika/svećenika
radikalno mijenja onoga
koji dolazi u taj dodir; to
je gesta koja se odnosi na
Krista, ne zato što je on
bio jedini ili prvi koji je
to učinio, već je on Glava
Tijela iz kojeg teče život
za različite udove-članove
Crkve; to je gesta koja
prenosi Duha Svetoga,
zazvani dar koji slavnog
Krista čini prisutnim i
djelotvornim; to je gesta
dana za Crkvu u njezinu
ustroju tijela i u njezinu
poslanju među narode.*

Razvoj ovog izraza pokazuje kako značenje identifikacije sa žrtvama, tipično za bogoslužje, ustupa mjesto ideji prenošenja, posebno dara božanskog Duha, njegove moći i vitalne snage za vođenje Božjeg naroda. Vrhunac Božjeg djelovanja ostvaruje se na blagdan Pedesetnice – Duhova, s darom Duha Svetoga koji se zaziva u molitvi. Počinju vremena u kojima Duh Sveti, kako svjedoči Joel, silazi na sve narode (*Jl* 3,1-5). Skupini apostola pridružuju se vjernici i svi zajedno se izgrađuju u Kristov tijelo (*Dj* 2,41.48; 8,14-17; 10,34-48). Duh Sveti je taj koji ih ujedinjuje i udjeljuje im darove i milosti za skladan rast cijelog Kristovog tijela, koji je dobro raspoređen i harmoničan u svojim dijelovima (*Ef* 4,1-13). Duh Sveti, ujedno je taj koji šalje Crkvu u svijet da narodima navijesti radosnu vijest da je »Isus Gospodin« i »ni u kome drugom nema spasenja« (*Dj* 4,12; 13,1-3).

Dakle, ako je Stari Zavjet bio slika budućih dobara, novi Izrael, Crkva, nositeljica je te stvarnosti, to jest prisutnost slavnog Krista koji djeluje i preobražava čovjeka po svome Duhu Svetome. Gesta polaganja ruku/ruke također je znak ove novosti.

Latinski prijevod Biblije, Vulgata, naglašava različitost između Starog i Novog Zavjeta, prevodeći *samak yad* s »ponere manus/manum« i zadržavajući ἐπιτίθημι τ. χεῖρα »imponere manus/manum« samo za Novi Zavjet.

Biblijski pojam »polaganja ruku/ruke je višeznačna gesta prisutna kroz cijelu povijest spasenja. Označava ozdravljenje, posvećenje, blagoslov, poslanje, okupljanje u zajednici i crkveno zajedništvo, molitvu i službu. To je božansko djelovanje, koje posredovanjem službenika/svećenika radikalno mijenja onoga koji dolazi u taj dodir; to je gesta koja se odnosi na Krista, ne zato što je on bio jedini ili prvi koji je to učinio, već je on Glava Tijela iz kojeg teče život za različite udove-članove Crkve; to je gesta koja prenosi Duha Svetoga, zazvani dar koji slavnog Krista čini prisutnim i djelotvornim; to je gesta dana za Crkvu u njezinu ustroju tijela i u njezinu poslanju među narode.

Polaganje ruku/ruke u sakramentu potvrde

Vrijednost i važnost reforme Drugog vatikanskog sabora bila je vratiti izvorni odnos i vezu triju sakramenta koji čine jednu cjelinu, kršćansku inicijaciju: krštenje, potvrdu i euharistiju. Ta veza bila je zajednička svim Crkvama u prvom tisućljeću, ali potom je izgubljena na Zapadu. Problem sakramentalnog znaka je različit, kako za praksu različitih Crkava, tako i za njegovo tumačenje.

U Redu potvrde razlikuju se dva posve različita trenutka:

- a) molitva i zaziv Duha Svetoga koji se vrši biskupovim polaganjem ruku.
- b) Pomazanje krizmom koje se vrši polaganjem ruke na krizmanika i riječima: »*I. primi pečat Dara Duha Svetoga*«.

Postavlja se pitanje, zašto dvostruko polaganje ruku i ruke?

Odgovor Apostolske konstitucije o sakramentu potvrde *Divinæ Consortium Naturæ* ističe sakramentalnu vrijednost sakramentu potvrde upravo u gesti »polaganjem ruke«. Prvo »polaganje ruku«, koje čini biskup, izražava biblijsku gestu kojom se »zaziva dar Duha Svetoga«, kako bi bila savršeno prilagođena razumijevanju vjernika. Prema konstituciji, rezultat bi stoga trebao biti bolja »integracija obreda«, a nadasve pedagoški rječita gesta za vjernike.

U konačnici, dva bi se značenja mogla pripisati gesti »polaganja ruku«: vidljivi gestualni simbolični govor kojim se vjernici poučavaju o zazivanju Duha Svetoga i gesta koja izražava »zaziv Duha Svetoga«, odnosno molitvu Crkve.

Međutim, iz onoga što smo objasnili o biblijskom značenju izraza bilo bi ograničeno i vrlo siromašno značenje geste, kada bi se promatrala samo kao »epikleza« Duha Svetoga, jer se iz apostolskih svjedočanstava ne ograničava značenje geste samo na zazivanje Tješitelja, već se prelazi i na djelovanje, a to jest silazak Duha Svetoga u molitvi.

Gesta polaganja ruku s epikletičkom molitvom sadrži trinitarnu strukturu: »Svemoguću Bože, Oče Gospodina našega Isusa Krista, ti si ove svoje slugе, oslobađajući ih od grijehа, nanovo rodio iz vode i Duha Svetoga...« (*Red poturde* br. 25). Sve tri Osobe su imenovane, svaka prema svojim osobinama u odnosu na plan spasenja.

Ovo podsjeća na svekoliko Božje djelovanje (usp. simbolika ruke), na korisnost čovjeku i na konačnost ciljelog plana spasenja, a to je trojstveno zajedništvo, pobožanstvenjenje čovjeka: »...k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti« (*Iv* 14,23). Čovjek time postaje prebivalište, hram u kojem prebiva Bog sa svojom Slavom. Proces pobožanstvenjenje (divinizacije) čovjeka, odnosno spasenja, na sakramentalnoj razini odvija se kroz prizmu sakramentata kršćanske inicijacije. Doista, postoji čovjekovo ponovno rađanje vodom i Duhom Svetim, oslobođenje od grijehа, što su plodovi sakramenta krštenja.

Nicolas Poussin,
Krštenje Isusovo na rijeci Jordanu, 1642.

Théophile Gautier,
Ozdravljene uzetoga, XIX. st.

No, postoji s druge strane i sazrijevanje, to jest rast »novog stvorenja«. Gestom polaganja ruku izražava se kontinuitet životnog procesa s primljenim sakramentom krštenja, u cilju razvoja novog stvorenja »u Kristu« do njegove punine, kao što Isusova Pasha ima svoje ispunjenje u silasku Duha Svetoga na Pedesetnicu.

Rast u Duhu Svetome nije ništa drugo nego nastavak uprisutnjenja otajstva utjelovljenja. To je onaj isti Duh Sveti po kojemu je Djevica Marija začela, onaj isti koji je pripremao Isusa u njegovom poslanju u svijetu kao Krista, uvodeći ga u službu njegovim krštenjem na rijeci Jordanu. Priziv, u molitvi, na darove Duha: »Daj im duha mudrosti i razuma, duh savjeta i jakosti, duha znanja i pobožnosti, i ispuni ih duhom svoga straha...«, vraća nas na proroštvo o Davidovom Mesiji iz knjige

proroka Izaije (*Iz 11,1-10*), ispunjeno u Isusu i u Crkvi na dan Pedesetnice. Gesta polaganja ruku podsjeća na začecje Blažene Djevice Marije koja je po Duhu Svetom začela (*Lk 2,1-11*); na oblak i goluba nad Kristom (*Lk 3*), te silu odozgo koja ispunja apostole za poslanje u svijetu (*Dj 2,1-11*).

Gesta polaganja ruku biva pridržana biskupu, koji u svojoj službi i osobi označava simbol jedinstva, te poput apostola u knjizi Djela apostolskih, i danas uprisutnjuje i ostvaruje to isto značenje geste nad novokrštenicima. Važno je naglasiti, kako upravo u osobi i gesti polaganju ruku nasljednika apostola, biskupa, na vezu koja ujedinjuje potvrđenike sa životom mjesne Crkve, koji je život bratskog zajedništva, i potvrda njihova poslanja u svijeta, koja nikada nije na individualnoj, nego zajedničkoj, eklezijalnoj crkvenoj osnovi.

Nakon simboličkog aspekta, koji je svakako koristan vjernicima za bolje razumijevanje obreda, progovorit ćemo ukratko o polaganju ruke u obredu, što je temeljni element obreda potvrde. Uslišanje molitve je dar Duha Svetoga na Pedesetnici, koji nas čini

dionicima karizmi koje Krist daruje svojoj Crkvi i djeluje u dubokom skladu s njime. »Consignatio« koji se ostvaruje polaganjem ruke, pomazanjem glave, vidljivije izražava osobnu dimenziju milosti, pomazanja i neizbrisivog biljega. Simbolika ulja upućuje nas na kristološki aspekt po kojemu se njemu suobličuju kršteni, »drugi Krist«, posvećeni u Duhu: »oni su obilježeni njegovim križem i pomazanjem Duha« (*qui eius cruce spiritalique sunt unctione signati*).

Ujedinjenjem dvaju znakova (pomazanje i polaganje ruke) označava sliku božanskog djelovanja (-ruka) koje donosi trajnu stvarnost, učinak koji bitno mijenja osobu. Treba dodati da suobličjenje Kristu nije moguća bez djelovanje Duha Svetoga; upravo zbog toga, pomazanje (-kristološki učinak) iziskuje polaganje ruke (-djelovanje Duha Svetoga).

Simbolika ruke, kao Božje sile, ukazuje na snagu kojom je čovjek obdaren da može ispuniti svoje poslanje naviještanja evanđelja.

Naposlijetku, treba podsjetiti da formula koju je ustanovio papa Pavao VI., koja svoje početke ima na Istoku i koristi se od petog stoljeća, naglašava još jedan aspekt, a to je zadobivanje pečata, dara Duha Svetoga, vidljivo iz formule: »Primi pečat dara Duha Svetoga«. Polaganje ruke podaruje dar, od izvora osobi, koja postaje, njezin hram. Kao što je u krilu Trojstva Duh Sveti uzajamno i potpuno darivanje ljubavi Oca i Sina, u zemaljskom životu Isusa, vodi do potpunog darivanja Ocu i ljudima.

Duh Sveti je plod Kristove molitve za svoje, one u svijetu. U svakome Duh Sveti je počelo snage i darivanja prema drugima; dar za bratsko zajedništvo koje uključuje sve darove koji se dijele u naviještanju evanđelja i služenja. Stoga gesta polaganja ruke postaje vanjski znak sazrijevanja osobnog poziva za dobrobit i služenje svima.

Zaključak

Gesta polaganje ruku/ruke u službi je cijele povijesti spasenja, koja se ostvaruje i uprisutnjuje danas u sakramentima. Osobito je u odnosu na djelovanje Duha Svetoga ono što danas odjelotvoruje Kristovo spasenje.

U slavlju potvrde epikleza Duha Svetoga, eshatološka nada, naglašena je »polaganjem ruku/ruke«; slika dara koji silazi odozgor na Crkvu i na svakog pojedinog kršćanina: suobličjenje Kristu s poslanjem u svijet da se sama osoba može darovati; raznolikost dodijeljenih darova; osobni poziv na služenje; upućivanje na crkveno zajedništvo u osobi biskupa koji povjerava poslanje i provjerava jedinstvo cijeloga mističnog tijela Kristova.

Cijela liturgija ima svoje središte i životnost u prisutnosti i djelovanju Duha Svetoga koji, sjedinjujući cijelu Crkvu, po Sinu, vodi k Ocu. To je živa prisutnost Duha Svetoga koja uprisutnjuje vazmenog Krista i temelj je apostolskog djelovanja Božjeg naroda. ■

Ujedinjenjem dvaju znakova (pomazanje i polaganje ruke) označava sliku božanskog djelovanja (-ruka) koje donosi trajnu stvarnost, učinak koji bitno mijenja osobu. Treba dodati da suobličjenje Kristu nije moguća bez djelovanje Duha Svetoga; upravo zbog toga, pomazanje (-kristološki učinak) iziskuje polaganje ruke (-djelovanje Duha Svetoga).

Ulje u liturgiji

MARIO KOPJAR

Kvrgavo deblo masline pokazuje da je otporno i dugovječno

Maslina i njezini plodovi

Iz zemlje koja klija plodonosnim stablima, niču masline, darovateljice blagorodne tekućine zlaćane boje, kojih rod obiluje ljekovitošću i zaštitom vječnog Branitelja što se spušta na čovjeka i daruje mu život u izobilju.

Maslina je tipično drvo mediteranskog podneblja, čiji je uzgoj prema arheološkim nalazima poznat već otprije 4000 godina.

Prilagođava se sušnom i siromašnom tlu. Njezino zamršeno i kvrgavo deblo pokazuje da je otporno i dugovječno. Plodovi stabla, masline, zdrava su namirnica, kako u čistom, tako i u obliku ulja te se kao takvo smatra univerzalnim lijekom koji je izvana koristan za kožne bolesti. Danas se od maslinovog ploda samo 10 % koristi kao jestiva maslina, a 90 % posto maslinâ preša se u maslinovo ulje. Maslina se danas i u drvnoj industriji koristi na mnogo načina, a zbog svoje tvrdoće, može se prerađivati u najrazličitije predmete. Od lišća se priprema čaj koji jača imunološki sustav te može pomoći kod visokog krvnog tlaka i nesаницe. Ekstrakt lista masline, s druge strane, ima snažno antibakterijsko djelovanje. O vrijednosti masline govori maslinova kruna koja je bila dio ceremonije na dodjeli nagrada na antičkim olimpijskim igrama. U Bibliji se pojavljuje kao znak mira i saveza (usp. *Post* 8,11).

Na nedjelju muke Gospodnje ili Cvjetnicu, nositi maslinovu ili palminu granu u procesiji, radosno klicati Gospodinu, ići mu u susret te slaviti Mesiju koji dolazi kao ponizan i krotak kralj, znači sudjelovati u njegovu otajstvu muke i slave uskrsnuća. U liturgijskoj upotrebi, maslinove grančice (ili neke druge rascvjetale grančice) mogu zamijeniti palmine grane, a blagoslovljene grančice unose se u domove kao znak Božjeg blagoslova, plodnosti dobrim djelima i zaštite.

Maslinovo ulje

Ulje je, uz pšenicu i vino, jedna od bitnih namirnica kojima Bog hrani svoj narod. Obećana zemlja

bogata je maslinama. Predstavlja se kao božanski blagoslov koji izražava blagostanje i obilje. Posebno se taj blagoslov osjeća u okusu kruha koji se stavlja na obiteljski stol. Zbog boljeg okusa (arome) i svježine, te utjecaja na veći volumen, maslinovo se ulje stavlja u tijesto koje se priprema za pečenje kruha (*Izl* 29,2; *Lev* 2,4; *Br* 6,15; *Iz* 21,5).

Svojim ljekovitim svojstvima djeluje na ljudsko tijelo. Izlijevajući ga na kožu, prodire u nju te ju štiti. Osim što blagotvorno djeluje na tijelo, otklanja umor i bol te također služi za jačanje udova (*Ez* 16,9) i ublažavanje rana (*Iz* 1,6; *Jr* 8,22; *Lk* 10,34), a tako osigurava brigu za vlastito tijelo. Uz njegove ljekovite blagodati, ulje jača i štiti tijelo, a oni koji su bili izazvani na borbe, ponekad i pod cijenu života, namazavši kožu uljem, bili su spremniji u borbi, spremniji i sposobniji da izmaknu protivniku, budući da im je dobro nauljeno tijelo bilo sklisko. Tu je neizostavno spomenuti sjaj i blistavost što ga daje upotreba ulja.

Kao što ulijevanje ulja u svjetiljku pojačava njezin plamen, a time i svjetlost, tako i na licu obasjanom suncem, a zaštićenom uljem, blista nježni sjaj, što ostavlja dojam sreće i spokoja. Naime UV zračenje, ovisno o godišnjem dobu, ponekad intenzivnije, ponekad slabije, pogađa nježnu kožu, ostavljajući tragove osobito na osjetljivoj i nezaštićenoj koži lica te izaziva neugodne, bolne opekline od sunca, no uz hidrataciju uljem, koža ostaje zdrava i lijepa. Liturgija u posvetnoj molitvi posvećenja krizme podsjeća da je prorok David »...proročkim duhom unaprijed upoznao otajstva tvoje milosti te je opjevao da će se lica naša u ulju razveseliti.« (*Rimski pontifikal*, Misa posvete ulja).

Uistinu, pečat ovim uljem, koje miriše nedužnošću života dok postajemo hramom Božjeg veličanstva, uz svesrdnu molitvu za sudionništvo vječnog života i dioništvo nebeske slave, naše lice čini sretnim i spokojnim. Na tragu prethodno iznesene simboličke maslinovog ulja, u liturgijskoj simbolici ulje ponajprije znači milost Gospodnju, djelatelja milosti – Duha Svetoga, ozdravljenje duše i tijela te zaštitu od zala.

Duhovno pomazanje

Uljem su isprva bili pomazani samo kraljevi (*1Sam* 10,1; 16,13; *1Kr* 1,39; *Ps* 89,21). Nakon babilonskog progonstva (VI. st. pr. Kr.) pomazani su i svećenici. I proroci su imali pomazanje Duhom, ali to je općenito bilo duhovno, a ne ritualno. Iako proroci nikada nisu bili pomazani uljem u pravom smislu, ipak su nazvani »pomazanicima« (*Iz* 61,1), jer su bili posvećeni i izabrani od Boga za određenu misiju (*Rivista Liturgica* 37 (1989) 2-3, 271.). Njima je priopćen Duh Božji, koji ih je učinio sposobnima izvršiti zadatak za koji su bili određeni. Zaharija pod svojim perom ističe viđenje o dvije masline i njihovu dragocjenost ukazujući na kralja Zerubabela, koji je bio predstavnik vremenite moći, te velikog

Ljekovito lišće masline

*Isus je u svojoj osobi
Vječna Riječ koja
dopunjuje i nadilazi
proročku poruku,
primajući u sebe svekoliko
čovječanstvo, te mu se s
neviđenim autoritetom i
ljubavlju daje kao kralj.
Kao jedincati posrednik
između Boga i njegova
naroda, prinoseći svoju
žrtvu i službom riječi, on je
savršeni svećenik po kome
se ljudi posvećuju. Isusovo
krštenje u Jordanu
ekvivalent je duhovnog
pomazanja (Mk 1,9-11.). U
krštenju kršćanin prima
pečat (pomazanje) Duha
utjelovljenjem u Krista i
postaje dionikom njegova
kraljevskog, svećeničkog
i proročkog poslanja.*

svećenika Jošuu, predstavnika duhovne moći. Tako će se u spasenjskom vremenu ujediniti dvije vlasti: kraljevska i svećenička (usp. *Zah* 4,11-14; *Jr* 33,14-18).

Kod proroka je ulje za pomazanje bio najdragocjenije. Božansko je pomazanje značilo blagoslov, izbor, radost, bogatstvo, slobodu i zdravlje. Stoga ulje za pomazanje koje dolazi iz vidljive biljke i stabla, posjeduje takvu moć da oni koji su njime pomazani dobivaju neosporivo dostojanstvo.

U svakom slučaju potrebno je dati dužnu važnost Kristovu pomazanju u Betaniji (*Iv* 12,1-3), koje prethodi Kristovu mesijanskom ulasku u Jeruzalem, a kojim je dao naslutiti svoje dostojanstvo. Silan svijet je tada vikao: »Hosana! Blagoslovljen Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Kralj Izraelov.« (*Iv* 12,13).

Pomazanjem se osoba »odvaja« i uvodi u sferu božanskog za izvanrednu i nepovratnu službu. Zbog toga će pomazanje poprimiti duhovno značenje. Proročko »posvećenje« zapravo dolazi izravno od Boga (*Iz* 61,1; *Lk* 4,18). Pomazanik = posvećeni (lat. *Unctus*) od משיח – hebr. Masijah (Mesija) ili Χριστός – grč. Hristós (Krist). Isus je u svojoj osobi Vječna Riječ koja dopunjuje i nadilazi proročku poruku, primajući u sebe svekoliko čovječanstvo, te mu se s neviđenim autoritetom i ljubavlju daje kao kralj. Kao jedincati posrednik između Boga i njegova naroda, prinoseći svoju žrtvu i službom riječi, on je savršeni svećenik po kome se ljudi posvećuju. Isusovo krštenje u Jordanu ekvivalent je duhovnog pomazanja (*Mk* 1,9-11.). U krštenju kršćanin prima pečat (pomazanje) Duha utjelovljenjem u Krista i postaje dionikom njegova kraljevskog, svećeničkog i proročkog poslanja.

Miris – znak uzajamne pripadnosti i intime

Ulje krizme je prije svega miomirisno ulje jer se u maslinovo ulje stavlja miomirisni balzam. Mirisno ulje pripada onome tko se u njemu daje. Mirisom sebe stavlja u dar onaj koji ga daje i u način na koji ga daje drugoj osobi.

Osoba darivanjem vlastitog mirisnog ulja drugoj osobi čini dar od sebe, izražavajući joj svoju osobnu ljubav. Ono se potom spušta na osobu i ulijeva u nju darovatelja, noseći svoj znak i otisak kroz darovano miomirisno ulje. Jedna osoba na drugoj ostavlja svoj vlastiti pečat i, dakle, nešto od sebe, od svoje intime. Dajući vlastiti parfem (miris), jedna duša obavija drugu i gotovo stvarno preuzima dušu koja prihvaća dar. Miris je element prepoznavanja i karakterizira uzajamnu pripadnost supružnika te postaje simboličan znak supružne intimnosti (*Est* 2,12-17; *Jdt* 10,3-4).

Mirisi djeluju svojim senzualnim mirisima, ne samo na druge ljude, na našu okolinu, već imaju utjecaj i na naše vlastite emocije te podižu raspoloženje na način da njušni živci šalju informacije o mirisima u limbički sustav, u dio mozga koji kontrolira emocije. Emocije izazvane mirisima mogu postati dio našeg zapamćenog

iskustva; npr. ako u radosnim trenucima uvijek njušimo određeni miris, naše olfaktorno pamćenje će se s vremenom prisjetiti te veze, te isto tako izliti osjećaje radosti čim ponovno percipiramo isti miris.

Mirisom (udisanjem) miomirisnog ulja za mazanje licâ i glavâ, čovjek izražava svoju radost i pretvara je u povod za slavlje (*Izl 25,6; Am 6,6; Mih 6,15; Ps 103,6; Prop 9,8*). Stoga nas u liturgiji miris upućuje na svjedočenje i širenje vjere u Boga, čiji smo postali intimni dionici. U tom smislu, miris također simbolizira predanost Bogu i braći od strane pomazane osobe, a taj miris ujedno izražava radost i slavlje, obogaćen onim uljem radosti kojim je Bog pomazao Mesiju (*Heb 1,9*).

Izlijevanje mirisnog ulja nekome na glavu, znak je da mu želimo radost i sreću, te mu tako pokazujemo poštovanje i prijateljstvo (*Lk 7,46; Mt 26,7*). U Starom zavjetu miris je božanski i stoga se smatra isijavanjem samog božanstva (*Mudr 7,25*). U Pjesmi nad pjesmama miris najboljih mirodija, miris od Boga, predstavljen je kao daleko superiorniji od svih prirodnih mirisa (*Pj 1,3*).

Pomazanje miomirisnim uljem

Božanski miris, posredovanjem između tekućeg elementa (ulje – voda) i zračnog elementa (miomiris – vjetar), uvodi nas u bliskost s Bogom, u naš životni i ljubavni susret s njim.

Nije slučajno da se u krizni ocrtava znak, pečat Duha, kroz ovo mirisno ulje. Duhovno ulje ostavlja svoj pečat na »posvećenoj« osobi.

Kod fizičkog sjedinjenja, osobe su namirisale sebe, ali i krevet kako bi ih mirisi podsjećali na intimno zajedništvo i predanje. »Svoj sam krevet namirisala smirnom, alojom i cimetom« (*Izr 7,17*). Miris prožima osobu i stoga je karakterizira, ponovno otkriva i čini prepoznatljivom; miris produljuje djelovanje pomazanja.

Pomazanje »uljem radosti« (*Ps 45,8*) izražava način na koji je Duh preuzeo ljudsku osobu (*1Sam 10,1-6 i 16,13*), koja tako postaje pomazanik Gospodnji.

Također ukazuje na to da je Bog preuzeo osobu koju je on pozvao i koja je stoga posvećena (kralj, svećenik, prorok i mesija). Pomazanje simbolizira duhovno prodiranje u dušu čovjeka božanskom snagom. Prodirući u njega, Bog mu daje snagu i zaštitu da ispuni poslanje. Potvrđenik postaje Božjim vlasništvom. Kralj, prorok i svećenik, pomazani od Gospodina, njemu su u službi, stavljaju

Rembrandt Harmenszoon van Rijn,
Estera pred kraljem Ahasverom, oko 1655.

Pomazanje »uljem radosti« (Ps 45,8) izražava način na koji je Duh preuzeo ljudsku osobu (1Sam 10,1-6 i 16,13), koja tako postaje pomazanik Gospodnji.

Pečat dara Duha Svetoga izražava snagu danu od Boga, potrebnu potvrdeniku da ostvari i ispuni svoje poslanje

mu se na raspolaganje. Osoba koju je Bog izabrao i pomazao svojim Duhom, bit će živo svjedočanstvo Božjeg postojanja i glas njegove Riječi u svijetu protiv svih protivnika njegove vječne ljubavi, Boga i njegovog plana spasenja.

U Novom zavjetu, Krist je predstavljen kao Božji miris koji je prinio sebe Bogu kao prinos i žrtvu *na ugodan miris* (usp. *Ef 5,2*). Stoga, kao što se Sin prinio Bogu »na ugodan miris« tako i kršćanin mora širiti »miris Kristov« (*2Kor 2,14-17*), živeći svoj život, dostojno svetog svećenstva (*1Pt 2,4*).

Postojanost i stvarna suptilnost mirisa simbolički ga povezuje s duhovnom prisutnošću i prirodom duše. Miris, budući da je trajan i podsjeća na ono što nas s njim povezuje, te se širi, tako i posebno sakrament Potvrde obvezuje krizmanike na svjedočenje. Miris nas upućuje na svjedočenje i širenje vjerskih istina o Bogu, čiji smo postali intimni dionici. Svjedoci Božje ljubavi, pomazani njegovim Duhom, neće imati lak život. Naći će se u neprekidnoj napetosti između svijeta – njegove povijesti i Transcendencije, ali i između sebe i svoje misije. Njihovi životi bit će izloženi dramatičnim olujama te im donijeti umor od Božjeg svjedočanstva. Ali, upravo iz tog razloga, pomazanje će također izražavati dar – snagu darovanu od Boga i potrebnu potvrdeniku da ostvari i ispuni svoje poslanje.

Posveta svete krizme i blagoslov ostalih ulja

Do kraja VII. st. posvećivala se sveta krizma i blagoslivljala su se ostala ulja u korizmi, ali ne na Veliki četvrtak. Odrediti Misu posvete ulja na taj dan nije zbog činjenice da je Veliki četvrtak dan ustanovljenja euharistije, nego je to, prije svega, zbog praktičnog razloga, kako bismo mogli imati sveta ulja za slavlje sakramenata kršćanske inicijacije tijekom Vazmenog bdjenja. Međutim, ne smijemo zaboraviti da ovaj razlog za korisnost ne umanjuje teologiju sakramenata, koja ih sve vidi povezanim s Euharistijom. Svetom krizmom, što je posvećuje biskup u zajedništvu prezbitera, pomazuju se novo-kršteni i znamenuju se u svrhu potvrđivanja, te se mažu ruke prezbitera i glave biskupa, crkve i oltari kod posvete. Katekumenskim se uljem pripravlja sami katekumeni, a bolesničkim uljem se pomazuju bolesnici u njihovim bolima kako bi im se pružilo olakšanje.

Misa posvete ulja, koju biskup zajednički slavi sa svojim prezbiterijem, i u kojoj posvećuje svetu krizmu te blagoslivlja ostala ulja, očitovanje je zajedništva prezbitera s vlastitim biskupom, jedinstva svećeništva i Kristove žrtve koja u Crkvi neprestano traje. Svećenici iz raznih dijelova biskupije pozvani su da sudjeluju u ovoj misi, da koncelebriraju s biskupom, kao njegovi svjedoci i suradnici u posveti krizme, kao što su dionici njegove svete službe u izgradnji, posvećivanju i upravljanju naroda Božjeg.

Vrlo je važno da vjernici sudjeluju u ovoj misi i da u njezinu slavlju prime sakrament euharistije. Prema tradiciji, Misa posvete ulja slavi se u četvrtak Velikoga tjedna. Ako se kler i narod teško skupe toga dana s biskupom, može se ovo slavlje pomaknuti na neki drugi dan, ali blizu Uskrsa, te uvijek treba uzeti vlastitu misu. Naime, nova krizma i novo katekumensko ulje moraju se koristiti u noći Vazmenog bdjenja za slavlje sakramenata kršćanske inicijacije. Trebalo bi slaviti samo jednu misu, s obzirom na njezinu važnost u životu biskupije, a slavlje bi trebalo biti u katedralnoj crkvi ili, iz pastoralnih razloga, u nekoj drugoj posebno uglednoj crkvi. (*Biskupski ceremonijal*, 274-276). ■

Vrčevi s uljima na misi posvete ulja

Pečat dara Duha Svetoga. O značenju pojma pečat u potvrdi

MILAN DANČUO

U starozavjetnom rječniku termin pečat ima dvostruko značenje: u doslovnom smislu govori se o pečatu, pečatnom prstenu ili pečaćenju, zatim u prenesenom smislu govori se o pečatu kao o Božjem biljegu ili potpisu. Prijevod Staroga zavjeta na grčki jezik koristi za pečat termin σφραγίς (sfragís) koji označava pečat, pečatni prsten, pečatni znak ili pečat kao znak vladanja. S druge strane, terminom χαρακτήρ (charaktér) koji ima općenito značenje nečega što je ukopano ili udubljeno označava se biljeg ili otisak koji je utisnut pečatom.

Za promišljanje o simboličkom značenju pojma *pečat* u sakramentu potvrde polazimo od značenja samoga pojma koji se koristi u svakodnevnom životu, ali je poznat i biblijskom rječniku preko kojega ulazi i u liturgijski jezik. Pečate proučava sigilografija ili sfragistika kao pomoćna povijesna znanost u sklopu diplomatike. Definicija ovih povijesnih znanosti pod pečatom najčešće podrazumijeva napravu s reljefno urezanim znakom ili nazivom kojom osoba pečati dokumente ili isprave kao dokaz njihove vjerodostojnosti. Pečat utiskuje *znak* ili *biljeg* koji nastaje njegovim pritiskanjem na prirodni vosak ili neku drugu materiju ili se utiskuje izravno na dokument s pomoću boje koja ostavlja trag reljefnog dijela pečata. Pečat je važan dio svake isprave, a upotrebljava se od najstarijih vremena kako bi se potvrdila njezina vjerodostojnost ili autentičnost određenoga pravnoga čina u dokumentu, a rabi se i za čuvanje tajnosti sadržaja određenih dokumenata, pisama ili ostalih predmeta. Uz pečate kao zasebnu napravu, vrlo čest način pečaćenja kroz povijest sve do danas je pečatni prsten ili pečatnjak.

Značenje pečata u Starome zavjetu

U starozavjetnom rječniku termin pečat ima dvostruko značenje: u doslovnom smislu govori se o pečatu, pečatnom prstenu ili pečaćenju, zatim u prenesenom smislu govori se o pečatu kao o Božjem biljegu ili potpisu. Prijevod Staroga zavjeta na grčki jezik koristi za pečat termin σφραγίς (*sfragís*) koji označava pečat, pečatni prsten, pečatni znak ili pečat kao znak vladanja. S druge strane, terminom χαρακτήρ (*charaktér*) koji ima općenito značenje nečega što je ukopano ili udubljeno označava se biljeg ili otisak koji je utisnut pečatom. U starim kulturama, otisak pečata mogao je biti utisnut na kamenu, glini ili u metalu te je mogao imati oblik prstena. Takav otisak reproducirao je slova, grbove ili simbole koji su vodili do vlasnika i označavali njegov autoritet. Pečat se mogao utisnuti i na tijelo osobe ili životinje pa su tako vojnici mogli utisnuti pečat svoga vođe, a robovi su primali pečat svoga gospodara kao oznaku vlasništva.

Listajući stranice Staroga zavjeta nailazimo na mnoge primjere spominjanja riječi pečat od kojih možemo izdvojiti neke. Pečat

kao termin se javlja u općenitom smislu (*Izl 39,6; Tob 7,14; Jer 32,10*) ili se spominje termin pečatni prsten ili pečatnjak kao znak autoriteta i vjerodostojnosti određene osobe poput kralja ili druge važne ličnosti (*Post 38,18.25; Izl 28,36; Sir 32,5*). Najpoznatiji primjer je pečatni prsten kojega faraon daje Josipu, sinu Jakovljevu, da vrši vlast u njegovo ime (*Post 41,42*). Također se spominje služba pečatnika, osobe zadužene za čuvanje pečata (*2Sam 20,24*). Mogu se zatim izdvojiti razni primjeri dokumenata koji imaju pečat kao pisma, isprave ili ugovori koji su zapečaćeni kraljevskim prstenom (*1Kr 21,8*) ili prstenom neke druge važne osobe (*Neh 10,1-2*). Čovjek nešto zapečaćuje (*Sir 45,24*) ili se može zapečatiti određena stvar ili predmet (*Tob 9,5; Jb 41,7*) pečatnim prstenom (*Dn 6,18*). Bog također ima vlast zapečatiti nešto u čovjekovu životu ili utisnuti biljeg (*Jb 14,17*). Može zapečatiti viđenje (*Dn 8,26; Iz 29,11*), objavu (*Iz 8,16*), knjigu proročanstava (*Dn 12,4*) ili riječi (*Dn 12,9*). Na kraju, smrt je zapečaćena i iz nje nema povratka (*Mudr 2,5*), slično je zapečaćen i udes (*Ps 81,16*), a i na sam grijeh je stavljen pečat (*Dn 9,24*).

Giovanni Battista Tiepolo,
Faraon daje prsten Josipu, 1734.

*Pečat kao termin se javlja u općenitom smislu (*Izl 39,6; Tob 7,14; Jer 32,10*) ili se spominje termin pečatni prsten ili pečatnjak kao znak autoriteta i vjerodostojnosti određene osobe poput kralja ili druge važne ličnosti (*Post 38,18.25; Izl 28,36; Sir 32,5*). Najpoznatiji primjer je pečatni prsten kojega faraon daje Josipu, sinu Jakovljevu, da vrši vlast u njegovo ime (*Post 41,42*).*

Novozavjetno simboličko značenje pečata

U Novom zavjetu pojam pečat pojavljuje se u klasičnom smislu u nekoliko primjera. Sv. Pavao piše da se Božja istina nalazi pod pečatom (*2Tim 2,19*), a grobni kamen na Isusovu grobu je zapečaćen nakon ukopa (*Mt 27,66*). Međutim, pečat poprima u Novom zavjetu simboličko značenje s kristološkim i trinitarnim naglascima. Otac stavlja svoj pečat na Isusa: »Radite, ali ne za hranu propadljivu, nego za hranu koja ostaje za život vječni: nju će vam dati Sin Čovječji jer njega Otac – Bog – opečati« (*Iv 6,27*). Kroz Krista Bog nas označava svojim pečatom darom Duha Svetoga čime se označava kršćanska pripadnost i donosi zalog spasenja. Sv. Pavao u svojim poslanicama na tri mjesta piše o pečačenju vjernika Duhom Svetim gdje pojašnjava da Bog daje dar Duha kao pečat i zalog (*2Kor 1,21-22; Ef 1,13-14; Ef, 4,30*). Izrazi pečat i zalog stavljeni su tako na istu razinu: Bog pečati vjernike koji su primili Duha Svetoga kao zalog. Sv. Pavao povezuje dar pečačenja vjernika Duhom u odnosu na osobu Isusa Krista upućujući na blisku vezu između uskrsloga Krista i Duha Svetoga. Dar Duha Svetoga može se primiti jedino kroz osobu Isusa Krista, a jedino kroz djelovanje Duha Svetoga može se imati udjela u Kristovu otajstvu.

U novozavjetnoj perspektivi pečat koji je primio Krist od Oca izvor je pečačenja vjernika darom Duha Svetoga te se ne može

Detalj s misnice

Samo žrtvovani Jaganjac koji stoji uspravno, odnosno uskrsli Krist, može otvoriti ovu knjigu, otkriti njezin sadržaj, pokazati konačni smjer povijesti i ostvariti svoju pobjedu nad zlom i smrću.

odvojiti pečat od Krista. Ovaj pečat se s druge strane ne može odijeliti od vjere jer se pečačenje događa na temelju vjernikova prihvaćanja Krista. Sam Pavao za sebe kaže da pečat primljen u pomazanju daje autoritet njegovu poslanju i jamči njegovu vjerodostojnost (1Kor 9,2). Iz navedenih spominjanja može se povezati pečat Duha Svetoga i krštenje. Duh Sveti jest pečat koji se jasno očituje u Isusovu životu, s obzirom da ga je Otac zapečatio prilikom krštenja Duhom Svetim na rijeci Jordanu (Iv 1,33). Upravo je taj pečat Duha Svetoga znak da je Isus onaj kojega je Otac poslao. Iz istoga se razloga u ranom kršćanstvu krštenje opisuje kao primanje pečata. Krist kao darivatelj Duha Svetoga pečati sve one koji u krštenju primaju dar novoga života kroz prizmu svjetla uskrsnuća.

Posjedovanje Duha Svetoga kao pečata za vjernike je stoga zalag i jamstvo da su Božja djeca.

Pojam pečat posebno je prisutan u Knjizi Otkrivenja kroz sliku zapečaćene knjige i svih ljudi koji su opečaćeni, odnosno onih koji su obilježeni pečatom. Simbolička brojka onih koji su obilježeni pečatom iznosi sto četrdeset i četiri tisuće, broj do kojega se dolazi množenjem dvanaest plemena Izraelovih i dvanaest apostola s brojkom tisuću. Oni su službenici Boga živoga (Otk 7,2-8) spašeni od svih kušnji u eshatološkom viđenju evanđelista Ivana. Knjiga o kojoj Ivan piše je zapečaćena sa sedam pečata (Otk 5,1-6,12), zatvorena je, ispisana iznutra i izvana te se ne može u nju ništa dodati. Sedam pečata koji zatvaraju knjigu pokazuju da je njezin sadržaj ljudima nepoznat i nedostupan jer se nalazi u Božjim rukama te označava njezin početak, prati događaje i utvrđuje njezin završetak. Samo žrtvovani Jaganjac koji stoji uspravno, odnosno uskrsli Krist, može otvoriti ovu knjigu (Otk 5,5,9), otkriti njezin sadržaj, pokazati konačni smjer povijesti i ostvariti svoju pobjedu nad zlom i smrću. Krist ima vlast zapečatiti bezdan nad Sotonom (Otk 20,3) jer je On jedini Gospodin.

Pečat u Katekizmu Katoličke Crkve

Katekizam Katoličke Crkve govori o pečatu u dijelu posvećenom simbolima Duha Svetoga (KKC, br. 698). Katekizam navodi da je pečat simbol vrlo blizak simbolu pomazanja jer Otac kroz Krista i same kršćane označuje svojim pečatom. Time donosi neizbrisiv biljeg i učinak pomazanja Duha Svetoga u sakramentima krštenja, potvrde i svetoga reda pa se ti sakramenti ne mogu ponoviti. Donosi se raščlamba termina pečat (gr. *sfragís*) koji utiskuje vjerniku neizbrisiv biljeg (gr. *charaktér*). Pečat se spominje i u dijelu posvećenom sakramentu potvrde (KKC, br. 1293-1296). Naglašava se da u liturgijskom obredu slavlja potvrde važnost ima znak pomazanja kojim se utiskuje duhovni pečat (KKC, br. 1293). Time Katekizam ističe simboličku vrijednost pomazanja u sakramentu potvrde u kojem kroz materiju ulja i gestom križa na čelu Bog

utiskuje biljeg kao duhovni pečat Duha Svetoga. Pečat tako postaje simbol prisutnosti Duha Svetoga, znak Božje vlasti u darivanju i posinjenju vjernika koji primaju sakrament potvrde (KKC, br. 1295). Pečat Duha Svetoga označava potpunu pripadnost Kristu, trajno predanje njegovoj službi te zalog Božje ljubavi i zaštite na putu prema vječnosti (KKC, br. 1296).

Značenje pečata u Redu potvrde

Apostolska konstitucija *Divinae consortium naturae* pape Pavla VI. od 15. kolovoza 1971. godine kojom se promiče novi *Red potvrde* donosi novi obrazac koji se izgovara kod podjeljivanja potvrde, a u kojem je uključen pojam pečat. U konstituciji se ističe da se riječi »pečat dara Duha Svetoga« (lat. *signaculum doni Spiritus Sancti*) u obredu pomazanja po prvi puta spominju i koriste u istočnoj tradiciji već od 4. stoljeća. U zapadnoj liturgijskoj tradiciji riječi kod podjeljivanja potvrde nisu točno određene, ali papa navodi da se u Rimskom pontifikatu iz 12. stoljeća po prvi puta donosi obrazac koji se kasnije prihvaća: »Znamenujem te znakom križa i potvrđujem te krizmom spasenja. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga« ili u latinskom izvorniku: *Signo te signo crucis et confirmo te chrismate salutis. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti* (*Red potvrde*, str. 13). Papa u konstituciji daje prednost drevnom obrascu bizantskog obreda koji izražava dar samoga Duha Svetoga i podsjeća na izlivanje Duha na dan Pedesetnice te određuje da se sakrament potvrde po novom obredu podjeljuje pomazanjem krizme na čelu koje se izvodi uz polaganje ruke i riječima: »Primi pečat dara Duha Svetoga«, u latinskom izvorniku: *Accipe signaculum doni Spiritus Sancti* (*Red potvrde*, str. 14).

U *Prethodnim napomenama* u obredniku ističe se smisao i značenje termina pečat. Darom Duha Svetoga vjernici se savršeniše suobličuju Kristu i jačaju duhovnom snagom kako bi svjedočili pripadnost Bogu i doprinijeli izgradnji kršćanske zajednice, a pečat koji im se utiskuje Gospodnji je znak te milosti (br. 2). Nadalje, istaknuto je da se sakrament potvrde podjeljuje obredima mazanja uljem krizme na čelu, polaganjem ruku i izgovaranjem riječi: »Primi pečat Dara Duha Svetoga«. U gesti pomazanja uljem i u riječima koje ga prate označava se na jasan način učinak dara Duha Svetoga: vjernik koji je kršten sakramentom potvrde prima neizbrisivi biljeg kao Gospodnji pečat zajedno s darom Duha koji ga savršeniše suobličuje Kristu i daje mu sakramentalnu milost (br. 9). U predlošku homilije u samom obredu na sličan se način potvrđenima upućuje ohrabrenje da dar Duha Svetoga kojega primaju postaje duhovni biljeg (*signaculum*) kojim

Nicolas Poussin, *Sv. potvrda*, 1645.

*Sakramentalno pečačenje daje kršćanima neizbrisivu oznaku pripadnosti Bogu u klasičnom značenju riječi (gr. *charaktér*), ali ne u smislu ropstva ili vlasništva, već u daru Božjeg posinjenja i u uzdizanju vjernika na razinu božanske naravi. Ne daje se pečat koji se podjeljuje, već se podjeljuje dar Duha Svetoga preko pečata kao znaka sa simboličkim značenjem.*

će se savršeniše suobličiti Kristu i djelatnije angažirati u Crkvi kao njezini članovi. Potvrđenici u obredu primaju silu Duha Svetoga i na čelu će biti obilježeni (*signabimini*) Kristovim križem (*Red potvrde*, str. 28).

S obzirom da dolazi iz bizantske tradicije u kontekstu liturgijske obnove, termin pečat iznimno je rijedak u klasičnoj rimskoj euhologiji. Osim u *Redu potvrde*, obredna misa *Za krsno slavlje* u Rimskom misalu, predviđena za krštenje odraslih kada se podjeljuje i sakrament potvrde, donosi jedini primjer pojma pečat koji je prisutan u misalu. Još uvijek aktualni hrvatski prijevod 2. tipskog izdanja Rimskog misala iz 1980. godine prevodi molitvu na sljedeći način: »Gospodine, ti si naše izabranike krštenjem i (potvrdom) preporodio na sliku svoga Sina i pridružio svećeničkom narodu. Molimo te da s prinosom svoje Crkve i njih primiš kao ugodnu žrtvu«. Međutim, latinsko tipsko izdanje donosi u zagradi, ako se podjeljuje i sakrament potvrde, izraz »*et chrismatis signaculo perfectos*« kojim se ističe da se katekumeni u sakramentu krštenja nanovo rađaju darom Kristova uskrsnuća, a u potvrdi usavršuju pečatom pomazanja čime se stavlja naglasak na simboličko značenje geste koja utiskuje duhovni biljeg i označava otajstvenu snagu Duha Svetoga koja zahvaća vjernikov život.

Značenje pečačenja Duhom Svetim

Posjedovanje pečata označava od davnina vlasništvo, a osoba koja pečati ima vlast i nešto vrijedi jer posjeduje stvari koje može pečatiti i proglasiti svojim vlasništvom. Sakrament potvrde se promatra kao pečačenje Duhom Svetim, a pečat (gr. *sfragís*) se prima kao znak kojim se udjeljuje dar Duha Svetoga. Bog ima vlast i na temelju svoje ljubavi pečati vjernike darom Duha Svetoga po Kristovom djelu spasenja. Izraz »Primi pečat dara Duha Svetoga« potrebno je stoga ispravno shvatiti u povezanosti s Kristovim otajstvima. Sakramentalno pečačenje daje kršćanima neizbrisivu oznaku pripadnosti Bogu u klasičnom značenju riječi (gr. *charaktér*), ali ne u smislu ropstva ili vlasništva, već u daru Božjeg posinjenja i u uzdizanju vjernika na razinu božanske naravi. Ne daje se pečat koji se podjeljuje, već se podjeljuje dar Duha Svetoga preko pečata kao znaka sa simboličkim značenjem. Tako se pečat kao simbol povezuje obredno s polaganjem ruku i pomazanjem križmom.

Klasični termin pečat ulazi u obredni obrazac potvrde pa se time i teološki naglasak sakramenta potvrde jasno povezuje s euharistijom kao središnjim sakramentom. Potvrđenik prima pečat i postaje dionik Božje vlasti koja svoj vrhunac ima u slavlju euharistije, naj-savršeniju daru Božje ljubavi. Pečat utisnut u potvrdi označava stoga za vjernike njihovu pripadnost Gospodinu koja se očituje u zajedništvu euharistijske gozbu u pripremi za nebesku gozbu u vječnosti. Obnovljeni na sliku Kristovu, potvrđenici su pomazani Duhom Svetim čime postaju navjestitelji evanđelja, odnosno svjedoci vjere u Crkvi i u svijetu.

Zaključne misli

Teologija Drugoga vatikanskog koncila predstavlja Crkvu koja sebe shvaća kao zajednicu, odnosno Božji narod u kojem svi primaju Duha Svetoga, a time i odgovornost u poslanju. Sakrament potvrde današnjim nazivom upućuje na potvrđivanje, ponajprije krštenja. Taj sakrament kroz povijest je nosio različita imena kao *crismatio* (pomazanje krizmom), *confirmatio* (potvrđivanje) ili *consignatio* (opečaćivanje, znamenovanje) od kojih svako ime nosi u sebi i sadržajnu odrednicu. Termin *consignatio* može se povezati s pojmom pečat jer dar Duha Svetoga koji ostvaruje zajedništvo daje se kao pečat koji svjedoči punu crkvenost krštenja. Sakrament potvrde nije stoga privatno slavlje i sakrament koji prima sam pojedinac, već je uvijek čin Crkve i njezine zajednice te mora biti učinkovit znak za svijet. Potvrda u potpunosti suobličuje Kristu, daje poslanje, misiju za navještaj u vidu crkvenog zajedništva i za ostvarenje otajstvenog susreta s Kristom. Duh Sveti je nevidljivi dar koji se utiskuje, a pomazanje krizmom je njegov vidljivi pečat. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

SVIBANJ

18 Č UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO

19 P Svagdan: Dj 18,9-18; Ps 47,2-7; lv 16,20-23a

20 S Svagdan; ili: Sv. Bernardin Sijenski, prezbiter
Dj 18,23-28; Ps 47,2-3.8-10; lv 16,23b-28

21 N SEDMA VAZMENA NEDJELJA

22 P Svagdan; ili: Sv. Rita iz Cascie, redovnica
Dj 19,1-8; Ps 68,2-7b; lv 16,29-33

23 U Svagdan: Dj 20,17-27; Ps 68,10-11.20-21; lv 17,1-11a

24 S Svagdan: Dj 20,28-38; Ps 68,29-30.33-36c;
lv 17,11b-19

25 Č Svagdan; ili: Sv. Beda Časni; Sv. Grgur VII.;
Sv. Marija Magdalena de'Pazzi: Dj 22,30; 23,6-11;
Ps 16,1-2a.5.7-11; lv 17,20-26

26 P Sv. Filip Neri, prezbiter, spomendan

Dj 25,13-21; Ps 103,1-2.11-12.19-20ab; lv 21,15-19

27 S Svagdan: Dj 28,16-20.30-31; Ps 11,4-5.7; lv 21,20-25

28 N PEDESETNICA. DUHOVI

29 P Blažena Djevica Marija Majka Crkve, spomendan
vl.: Post 3, 9-15.20; Jdt 13, 18b-19; lv 19,25-27

30 U Svagdan: Sir 35,1-12; Ps 50,5-8.14.23; Mk 10,28-31

31 S POHOD BL. DJEVICE MARIJE, blagdan

vl.: Sef 3,14-18a (ili: Rim 12,9-16b);

Otpj. pj: lz 12,2-3,4b-6; Lk 1,39-56

LIPANJ

1 Č Sv. Justin, mučenik, spomendan

Sir 42, 15-25; Ps 33,2-9; Mk 10,46-52

2 P Svagdan; ili: Sv. Marcelin i Petar, mučenici

Sir 44.1.9-14; Ps 149,1-6a .9b; Mk 11,11-25

3 S Bogoslužje kvatri (za posvećenje ljudskog rada
i urod zemlje). Iz Prigodnih i zavjetnih čitanja (str.
119.-130.): 2 Sol 3,6-12.16; Ps 127,1-2; Mt 25,14-30

4 N PRESVETO TROJSTVO

5 P Sv. Bonifacije, biskup i mučenik, spomendan

Tob 1,1a.2; 2,1-9; Ps 112,1-6; Mk 12,1-12

6 U Svagdan; ili: Sv. Norbert, biskup

Tob 2,10-23; Ps 112,1-2.7b-9; Mk 12,13-17

7 S Svagdan: Tob 3,1-11.24-25; Ps 25,2-5ab.6.7bc-9;
Mk 12,18-27

8 Č PRESVETO TIJELO I KRV KRISTOVA. TIJELOVO

9 P Svagdan; ili: Sv. Efrem, đakon i crkveni naučitelj

Tob 11,5-17; Ps 146,1b-2.6c-10; Mk 12,35-37

10 S Svagdan: Tob 12,1.5-15.20; Otpj. pj. Tob 13, 2.6.7.8;
Mk 12, 38-44

Uzašašće Gospodina našega Isusa Krista 18. svibnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus kao što ste ga vidjeli da odlazi u nebo, isto će tako doći, aleluja.
(Dj 1,11)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí Bože, obdari nas svetom radošću i zahvalom: Kristovo uzašašće i naše je uzdignuće, jer smo u nadi svi pozvani u slavu, kamo je pred nama ušao Krist, naša Glava.
Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Prinosimo ti, Gospodine, ovu žrtvu o časnom uzašašću tvoga Sina. Podaj, molimo te, da se po ovoj svetoj razmjeni darova i mi vinemo put nebesa.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta, aleluja!
(Mt 28,20)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, ti nam već ovdje na zemlji daješ udjela u nebeskom slavju. Upravi, molimo te, kršćanska srca k nebu, gdje Krist kao prvi čovjek sjedi tebi s desna.
Koji živi.

Prvo čitanje Dj 1,1-11

Bi uzdignut njima naočigled.

Početak Djela apostolskih

Prvu sam knjigu, Teofile, sastavio o svemu što je Isus činio i učio do dana kad je uznesen, pošto je dao upute apostolima koje je izabrao po Duhu Svetom. Njima je poslije svoje muke mnogim dokazima pokazao da je živ, četrdeset im se dana ukazivao i govorio o kraljevstvu Božjem.

I dok je jednom s njima blagovao, zapovjedi im da ne napuštaju Jeruzalema, nego neka čekaju obećanje Očevu, »koje čuste od mene: Ivan je krstio vodom, a vi ćete naskoro nakon ovih dana biti kršteni Duhom Svetim.«

Nato ga sabrani upitaše: »Gospodine, hoćeš li u ovo vrijeme Izraelu opet uspostaviti kraljevstvo?« On im odgovori: »Nije vaše znati vremena i zgode koje je Otac podredio svojoj vlasti. Nego primit ćete snagu Duha Svetoga koji će sići na vas i bit ćete mi svjedoci u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji, i sve do kraja zemlje.«

Kada to reče, bi uzdignut njima naočigled i oblak ga ote njihovim očima. I dok su netremice gledali kako on odlazi u nebo, gle, dva čovjeka stadoše kraj njih u bijeloj odjeći i rekoše im: »Galilejci, što stojite i gledate u nebo? Ovaj Isus, koji je od vas uznesen na nebo isto će tako doći kao što ste vidjeli da odlazi na nebo.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 47, 2-3.6-9

Pripjev: Uzlazi Bog uz klicanje, Gospodin uza zvuke trublje!

Narodi svi, plješćite rukama,
kličite Bogu glasom radosnim.
Jer Gospodin je to – svevišnji, strašan,
kralj velik nad zemljom svom.

Uzlazi Bog uz klicanje,
Gospodin uza zvuke trublje.
Pjevajte Bogu, pjevajte,
pjevajte kralju našem, pjevajte!

Jer on je kralj nad zemljom svom,
pjevajte Bogu, pjevači vrsni!
Bog kraljuje nad narodima,
stoluje Bog na svetom prijestolju.

Drugo čitanje Ef 1,17-23

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo! Bog Gospodina našega Isusa Krista, Otac Slave, dao vam Duha mudrosti i objave kojom ćete ga spoznati; prosvijetlio vam

Gebhard Fugel,
Uzašašće Gospodinovo, 1894.

oči srca da upoznate koje li nade u pozivu njegovu, koje li bogate slave u baštini njegovoj među svetima i koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo: ona je primjerena djelotvornosti sile i snage njegove koju na djelu pokaza u Kristu, kad ga uskrisi od mrtvih i posjede sebi zdesna na nebesima iznad svakog vrhovništva i vlasti i moći i gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu. Sve mu podloži pod noge, a njega postavi – nad svime – glavom Crkvi, koja je tijelo njegovo, punina Onoga koji sve u svima ispunja.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mt 28,19a.20b

Pođite i učinite mojim učenicima sve narode, govori Gospodin; ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.

Evanđelje Mt 28,16-20

Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji.

Svršetak svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Jedanaestorica pođoše u Galileju na goru kamo im je naredio Isus. Kad ga ugledaše, padoše ničice preda nj. A neki posumnjaše. Isus im pristupi i prozbori: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	526.4-6 ili 525.4	Galilejci, što stojite
ili	553.1,5,6	Uskrsnu Isus doista
Otpjevni psalam:	536	Uzlazi Bog
Prinosna:	554.1-3 ili XXII	Isus je uskrsnuo
ili	232 XV	Oče, primi žrtvu ovu
Pričesna:	542.4	Evo ja sam s vama
ili	273	Ja sam s vama
Završna:	563	Kako krasno svršuje se
ili	XIX.2	Radujte se kršćani

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, pozvani vršiti Kristove zapovijedi, naviještajući riječima i djelima Radosnu vijest, uputimo vječnome Ocu iskrene prošnje:

1. Tvoj je Sin apostolima obećao krštenje Duhom Svetim. Daj da Duh mudrosti ravna djelima svete Crkve, vodeći je putem Istine, molimo te.
2. Apostoli su krstili narode u ime Oca, Sina i Duha Svetoga. Blagoslovi ruke svih svećenika koji krštenjem narodâ privode njihove duše spasenju, molimo te.
3. Tvoj je Sin danas slavno uzašao u nebeski dom. Daj nam svakoga trena upirati pogled prema nebeskim prostranstvima i živjeti dostojno vječnosti, molimo te.
4. Svakom si čovjeku darovao određeno poslanje. Daj da prepoznamo svoju ulogu u spasenju svijeta i pravedno vršimo povjerenu nam službu, molimo te.
5. Patnja zbog ovozemaljske smrti najbližih ne mimoide nijednog čovjeka. Svima ožalošćenima budi utjeha, a pokojne obasjaj svjetlom Kristova uzašašća u nebeskom Kraljevstvu, molimo te.

Oče vječni, po Kristovu je uzašašću tvoj Duh sišao među nas i ostaje zauvijek s nama. U svojoj neizmornoj ljubavi usliši ove naše iskrene prošnje te nas učvrsti u jedinstvu, da zajedničkim naporom očuvamo svetost tvoje Crkve. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Povijest naše braće započela je na kraju Evandjelja

Kada dođemo do kraja jedne knjiga priča završava, no nije tako s Evandjeljem. Ondje pak započinje nova priča. Sve što je bilo prije priprema je koja započinje Uskrsom, i završit će s poviješću čovječanstva. U evandjelju smo slušali zadnje riječi Evandjelja po Mateju. Za razliku od Luke i Ivana koji govore o očitovanju Uskrsnulog u Jeruzalemu, Matej predstavlja susret učenika s Isusom u Galileju. Prije ovog susreta Matej je pisao o očitovanju Uskrsnuloga ženama koje su na putu prema grobu i govori im Zdravo, odnosno Radujte se. One polete k njemu, obujme mu noge i ničice mu se poklone. »Tada im Isus reče: 'Ne bojte se! Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju! Ondje će me vidjeti!'« (Mt 28,10). Lijepo je što Isus naziva svoje učenike braćom. Braća iako su se bili razbježali. I mi smo braća i sestre Isusovi gdje god bili. Kako to da Isus govori njima da pođu u Galileju, dapače na goru u Galileji? Drugi evandelisti govore o Jeruzalemu, no Matej ne opisuje kronološki događaj nego govori kako doći do toga da učenici vide Uskrsnulog. Prije svega treba poći u Galileju. To je mjesto gdje su prvi puta susreli Isusa. Tri godine su proveli s Isusom oko Galilejskog jezera. Ondje je Isus pokazao pravo lice Boga i pravo lice ostvarenog, lijepog čovjeka. Galileja podsjeća na svo ono iskustvo koje su učenici doživjeli. Ako nema tog iskustva s Isusom, ako se ne promatra lice Boga koje je Isus objavio, teško možemo vidjeti Uskrsnulog. Put vjere kreće od Galileje, od iskustva i spoznaje Isusa koji je kroz tri godine pokazivao lice Boga. No još je jedan preduvjet za susret s Kristom. Potrebno je uspjeti se na goru. Isus zakazuje svoj susret s učenicima na gori. Ne govori se na nekoj planini, nego na određenoj gori. Evandelist Matej od samog početka svog evandjelja predstavlja nam tu goru, goru na koju Isus poziva sve koji žele spoznati

njegovu ponudu čovječanstva. Gora je brdo blaženstva. Ako ga želimo vidjeti u slavi, a nismo prihvatili njegovu ponudu gore, nećemo vidjeti Uskrsnuloga.

I naše poglede prema Kristu prati sumnja

Učenici su se dakle popeli na goru, zasnurno s puno muke i truda. „Kad ga ugledaše, padoše ničice preda nj“. Vrlo značajan glagol je ovdje za vidjeti (*horao*), glagol koji označava da osoba vidi ponad onoga što je vidljivo samo materijalnim očima. Prepoznaju kako je u Isusu Kristu istina o Bogu i o čovjeku. No zanimljivo kako odmah neki posumnjaše. Što to znači? Možda smo iznenađeni, jer se pitamo kako su mogli sumnjati ako su imali pred sobom Uskrsnulog? Pažljivo. Matej ne prepričava materijalni događaj. Uskrsnuće se ne potvrđuje materijalnim dodirima, nego vjerom učenika. To je pogled koji je darovan onome tko je prihvatio blaženstva Učitelja. Isus nije opterećen našim sumnjama. One su sastavni dio naše vjere. Fanatizam nije put vjere. Sumnje su sastavni dio vjere, sastavni dio traženja u vjeri, a ne samo čvrsti dokazi i sigurna uvjerenja koja mogu voditi u fanatizam. Strastveni vjernik, strastveni tražitelj se suočava sa sumnjama na svom putu vjere. Sumnja je pratiteljica vjere. Isus nas ne traži savršenima. U sumnji prvih učenika pronalazimo i teškoću vjerovanja s kojom se i sami susrećemo. Padamo pred Gospodinom s mnogim pitanjima, sumnjama, previranjima.

Poslanje sumnjičavih učenika

Uskrsnuli se približava učenicima jer želi objaviti pravo lice Boga, Boga kojega su ljudi zamišljali dalekim, ozbiljnim, utjerivačem straha. Isus se približava jer želi približiti svima nama lice Boga. Bog kršćana je Bog koji ljubi čovjeka, i koji ruše sve barijere

koje dijele Boga od čovjeka. Prisjetimo se samo kako se hramska zavjesa razderala po pola i po Isusu Kristu svi imaju pristup Bogu. Nema više zapreke između Boga i čovjeka. Bog se učinio siromašnim i to je nešto što nas ne ostavlja ravnodušnim. Ako se Bog učinio siromašnim, i mi smo pozvani ići tim putem. Isus govori učenicima: »Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!« Isusu je dana sva vlast. O kakvoj se vlasti radi? Ne vlast kakvu mu je zli htio dati, vlast ovoga svijeta. Isusova moć je darovani život. Isus se odrekao moći ovoga svijeta, jer je u suprotnosti s Božjim svijetom, s ljubavlju. Isus ne ponižava, ne utjeruje strah, nego se približava ljudima, i želi da ljudi žive od njegovog života. U to uključuje i apostole. Prvo što govori jest *Pođite*. Radi se o glagolu kretanja. Trebaju se kretati kako bi svim narodima navijestili Radosnu vijest. No nije to samo fizičko kretanje, nego trebaju izaći iz vlastitih tradicija, iz vlastitih uvjerenja, kako bi susreli ljude kojima su pozvani očitovati Boga ljubavi.

Trostruki zadatak je darovan učenicima

»Učinite mojim učenicima sve narode« – prvi je Isusov zadatak upućen nama. Mi smo pozvani učiniti ljude Isusovim učenicima, ne našim učenicima. Isus je jedini Učitelj. On je Učitelj koji poziva s njime biti, boraviti s njime. Iskustvo uzašašća se ne događa kada se stavljamo na mjesto učitelja. Svi narodi su pozvani upoznati ljepotu Isusa Krista, ljepotu Boga. Svi su pozvani upoznati ljepotu Boga, kako bi svi bili poslužitelji, a ne gospodari. Drugo poslanje, odnosno zadatak je *krstiti*. To ne znači podjeljivanje sakramenta krštenja, što je svakako važno. Krstiti sve narode u ime Oca i Sina i Duha Svetoga znači uroniti ih i ostaviti u obilju Božje ljubavi, to jest natapati ljude neprestano Božjom blizinom. Natopljenost Božjom vodom se onda i obilježava sakramentom krštenja. Treći zadatak odnosi se

na učenje i čuvanje svega što je Isus zapovjedio. Poslanje nije donositi novi nauk, nego objavljivati lice Boga i čovjeka koji su nam objavljeni u Isusu Kristu. Pozvani smo živjeti Isusovu zapovijed ljubavi. Kako se podučava ova zapovijed? Riječima svakako, no navještaj Radosne vijesti događa se svjedočanstvom vlastitog života, tako da poganin koji susretne kršćanina može na ponašanju vidjeti Isusa Krista. Navještaj životom je najljepši navještaj.

Nismo sami – Uziđimo k Bogu silazeći među ljude

Zaključak evanđelja je u divnoj poruci »I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta«. Sve do kraja povijesti Isus će biti uvijek s nama. To je bliski Bog. Danas je svetkovina Uzašašća. Evanđelist Matej nam govori o Uzašašću Isusovom u slavu, ne kao uspinjanju prema nebu, nego kao silazak Boga, po učenicima, među ljude, kako bi vidjeli lice lijepoga Boga objavljenog u Isusu Kristu. Uziđimo k Bogu silazeći među ljude.

Josip Bošnjaković

Sedma vazmena nedjelja

21. svibnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Slušaj, Gospodine, glas moga vapaja. Moje mi srce govori: »Traži lice njegovo!«
Da, lice tvoje, Gospodine, ja tražim, aleluja.
(Ps 27,7-9)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, mi vjerujemo da je Spasitelj ljudskog roda sada s tobom u slavi.
Usliši nam molitvu: daj da iskusimo njegovu prisutnost s nama do svršetka svijeta, kako je obećao.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Primi, Gospodine, žrtvene prinose i molitve svojih vjernika. Daj da po ovoj svetoj službi i mi prijeđemo u nebesku slavu.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Molimo te, Oče, da budu jedno kao što smo mi jedno, aleluja!
(Iv 17, 22)

POPRIČESNA MOLITVA

Usliši nas, Bože, naš Spasitelju, i po ovim nam svetim otajstvima učvrsti nam nadu da će se na svemu tijelu Crkve dovršiti što je počelo u Kristu, našoj Glavi. Koji s tobom.

Prvo čitanje Dj 1,12-14

Bijahu jednodušno postojani u molitvi.

Čitanje Djela apostolskih

Pošto je Isus uzet na nebo, vratiše se apostoli u Jeruzalem s brda zvanoga Maslinsko, koje je blizu Jeruzalema, udaljeno jedan subotnji hod. I pošto uđu u grad, uspnu se u gornju sobu gdje su boravili: Petar i Ivan i Jakov i Andrija, Filip i Toma, Bartolomej i Matej, Jakov Alfejev i Šimun Revnitelj i Juda Jakovljevi – svi oni bijahu jednodušno postojani u molitvi sa ženama, i Marijom, majkom Isusovom, i braćom njegovom.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 27, 1.4.7-8a

Pripjev: Vjerujem da ću uživati
dobra Gospodnja u zemlji živih.

Gospodin mi je svjetlost i spasenje:
koga da se bojim?

Gospodin je štiti života moga:
pred kime da strepim?

Za jedno molim Gospodina,
samo to ja tražim:
da živim u domu Gospodnjem
sve dane života svoga,
da uživam milinu Gospodnju
i dom njegov gledam.

Slušaj, Gospodine, glas moga vapaja,
milostiv mi budi, usliši me!

Moje mi srce govori:
»Traži lice njegovo!«

Drugo čitanje 1Pt 4,13-16

Pogrđuju li vas zbog imena Kristova, blago vama!

Čitanje Prve poslanice svetoga Petra apostola

Ljubljeni: Radujte se kao zajedničari Kristovih patnja da i o objavljenju njegove slave mognete radosno klicati. Pogrđuju li vas zbog imena Kristova, blago vama, jer Duh slave, Duh Božji u vama počiva. Tek neka nitko od vas ne trpi kao ubojica, ili kradljivac, ili zločinac, ili makar i kao nametljivac; ako li kao kršćanin, neka se ne stidi, nego neka slavi Boga zbog tog imena.

Riječ Gospodnja.

Peter Paul Rubens,
Sveti Andrija, 1611.

Pjesma prije evanđelja Iv 14,18

Neću vas ostaviti kao siročad,
govori Gospodin:
idem i doći ću k vama,
radovat će se srce vaše.

Evanđelje Iv 17, 1-11a

Oče, proslavi Sina svoga!

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Isus podiže oči k nebu i progovori: »Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe i da vlašću koju si mu dao nad svakim tijelom dade život vječni svima koje si mu dao. A ovo je život vječni: da upoznaju tebe, jedinoga istinskog Boga, i koga si poslao – Isusa Krista. Ja tebe proslavih na zemlji dovršivši djelo koje si mi dao izvršiti. A sada ti, Oče, proslavi mene kod sebe onom slavom koju imadoh kod tebe prije negoli je svijeta bilo. Objavio sam ime tvoje ljudima koje si mi dao od svijeta. Tvoji bijahu, a ti ih meni dade i riječ su tvoju sačuvali. Sad upoznaše da je od tebe sve što si mi dao jer riječi koje si mi dao njima predadoh i oni ih primiše i uistinu spoznaše da sam od tebe izišao te povjerovaše da si me ti poslao. Ja za njih molim; ne molim za svijet, nego za one koje si mi dao jer su tvoji. I sve moje tvoje je, i tvoje moje, i ja se proslavih u njima. Ja više nisam u svijetu, no oni su u svijetu, a ja idem k tebi.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	ŽV 5/2012	Slušaj Gospodine
ili	558	Pobjedni dan slavimo
Otpjevni psalam:	ŽV 5/2011 ili 11/2013	Vjerujem da ću uživati dobra
Prinosna:	230	Darove prinesite
ili	239 (240)	Danas Isus
Pričesna:	260	O da bude radost
	557	Pjevaj hvale Magdaleno
	XIX	Radujte se, kršćani
Završna:	XXI	Na nebu zora rudi

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, ujedinito se u molitvi, zazivajući od Boga Oca da ove naše prošnje preobrazi Duhom Svetim i da nam po njima udijeli sve potrebne milosti. Molimo zajedno:

Milostiv nam budi, usliši nas!

1. Prva je Kristova Crkva bila jedno-dušno postojana u molitvi. I današnju Crkvu vodi postojanošću i hrabrošću da zajednička molitva svih vjernika urodi plodom, molimo te.
  2. Kristovi su učenici primanjem obećanog Duha započeli djelatno naviještanje Riječi. Obdari pastire svete Crkve darovima Duha Svetoga da slijede primjer prvih učenika, molimo te.
  3. Mnogi ljudi u svijetu trpe poradi toga što su Kristovi. Daj da i u patnji osjete tvoju blizinu te je podnose suobličujući se tako Kristovoj patnji na križu, molimo te.
  4. Ružne riječi sve više zamjenjuju iskrenu molitvu. Osvijesti u nama vrijednost prave molitve i daj da se pokajemo poradi mnoštva grijehâ riječju, molimo te.
  5. Tvoj je Sin izvršio djelo spasenja svijeta i uzašao k tebi. I naše pokojne uvedi u svoje Kraljevstvo da te mogu vječno hvaliti zbog neizmjerne ljubavi koju si nam darovao u svome Sinu, molimo te.
- Hvala ti, Bože Oče, što slušaš vapaje naših srdaca. Hrabri nas svojim Duhom i neprestano usavršuj našu molitvu da postane istinska pokretačka snaga za posvećenje Crkve i čitavog svijeta.
Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Molitva i Duh Sveti

Misaona nit koja povezuje današnja čitanja svakako jest molitva. Cijelo Sveto Pismo prožeto je govorom o molitvi, pozivu na molitvu i o snazi molitve. Nepobitna je činjenica kako okosnicu, temelj, duhovnog života i konkretne življene vjere čini uvijek molitva. Svetost života uvijek je usko povezana s molitvenim životom i pretakanjem molitvenih poticaja u svakodnevni život. Cijeli život Crkve trebao bi biti prožet molitvom, koja je pokretačka snaga za posvećenje Crkve, posvećenje čovjeka i preobrazbu svijeta. Veliki broj molitvenih zajednica, različitih skupina unutar Crkve, ali i kompletan liturgijski život Crkve obilježeni su molitvom. Naposljedku život i dinamiku vjere i crkvenog poslanja, koje izlazi iz vjere, ne čine dobro sastavljeni pastoralni programi, strategije i analize, vjera ne živi od poticaja psihologizacije ili različitih analiza, a ponajmanje od neumjerenog aktivizma, ona živi od molitve prožete Duhom Svetim. Vjera i život vjernika, time i cijele Crkve u njezinu misijskom poslanju nije u dobroj propagandi i u stalnoj prisutnosti u modernim medijima, njezina snaga izlazi iz molitvenog duhovnog života cijele Crkve i svakog pojedinca. Samim time duhovni život uključuje dvije povezane i nerazdvojne komponente molitvu i Duha Svetoga.

Isus u današnjem odlomku iz Ivanovog evanđelja započinje svoju molitvu riječima: »Oče, došao je čas...« Riječ »čas« ima veliku važnost u Ivanovom evanđelju, pojavljuje se već kod Isusovog prvog pojavljivanja na svadbi u Kani (*Iv 2,4*), a zatim se često ponavlja kroz cijelo evanđelje (*usp. Iv 7,6; 8,20; 12,23; 12,27; 13,1*). Ovom riječju želi se ukazati kako je nastupilo Isusovo vrijeme, odnosno u evanđelju riječ »čas« ili »vrijeme« konkretno upućuje na Isusovu muku, smrt i uskrsnuće. To je Isusov

put kralja, to je njegov čas, čas proslave. U današnjem čitanju Isus svoj »čas« povezuje sa svojom proslavom: »Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe.« Zatim mirno moli za svoje učenike i da će se zauzeti za njih, uvjeren kako će i dalje prenositi poslanje koje je njemu Otac povjerio, a on predao svojim učenicima. Ovaj odlomak iz Isusove velikosvećeničke molitve pokazuje kako on moli Oca da vodi i čuva učenike i da im pošalje Duha Svetoga. Ovime se očituje kako je kod Isusa molitva uvijek povezana s Duhom Svetim.

Ivanovska teologija križa ne prikazuje Krista patnika, nego onoga koji je ispunio čas poslanja, a to je Križ kroz kojega probija svijetlo Uskrsnuća. Scena na križu kod Ivana prikazana je kao scena uzvišenja – »to je moj čas.« Sin se vraća Ocu, povezujući zauvijek nebo i zemlju. Međutim, uz Isusovu proslavu evanđelje prikazuje i nešto drugo, jednu ljudsku stvarnost koju se ne može izbjeći. U prisustvu dvojice apostola, Andrije i Filipa, Isusovo dominantno i hrabro držanje ustuknulo je na tren pred ljudskim strahom: »Duša mi je sada potresena i što da kažem? Oče, izbavi me od ovoga časa? No, zato dođoh u ovaj čas! Oče, proslavi svoje ime!« (*Iv 12,27-28*) Kad je došao Isusov »čas« i on je uzdignut na križ, odnosno uzvišen na križ, (*Iv 8,20.28*), njegovi učenici također su bili u strahu. Također i današnje čitanje iz Djela apostolskih pokazuje kako se nakon Uzašašća učenici vraćaju u strahu i nesigurnosti. Niti nakon četrdeset dana od Isusova uskrsnuća nije nestao njihov strah i još im nije jasno sve što se dogodilo. On mole, jedno-dušno i postojano, ali tek kad prime dar Duha Svetoga, za kojeg Isus moli da ga prime, dobiti će snagu i jasnoću. Ovime je jasno pokazano da molitva mora biti postojana, ustrajna, ali nužno vođena Duhom

Svetima. Jer tek tako strah nestaje pred ljubavlju. Na ovo ukazuje Prva Ivanova poslanica: »Boga nitko nikada ne vidje. Ako ljubimo jedni druge, Bog ostaje u nama, i ljubav je njegova u nama savršena.« (1Iv 4,12) Ovo je svjedočanstvo progonjene zajednice koja je vidjela i koja svjedoči da je Otac poslao Sina kao spasitelja svijeta. Zato je savršenstvo biti bez straha, jer straha u ljubavi nema: »Straha u ljubavi nema, nego savršena ljubav izgoni strah; jer strah je muka i tko se boji, nije savršen u ljubavi.« (1Iv 4,18) Knjiga Postanka govori kako se Adam skrio jer ga je strah. Tako se i učenici skrivaju i povlače jer ih je strah.

Prva Petrova poslanica pokazuje kako pouzdanje vjernika u patnji raste kada kao Krist prihvaćaju patnju, jer ona vodi u proslavu. Najčešće prva reakcija na trpljenje je strah, tuga ili razočaranje. Sam Petar je sva ova stanja i osjećaje pokazao neposredno nakon Isusove muke, smrti, uskrsnuća i uzšašća. Isus je sam potresen kad se suočava sa smrću. Petar govori kako svi vjernici moraju podnijeti patnju i trpljenje, ali na način kako je to činio Isus. Strah, nemir, tuga i razočaranje su nešto što se mora proći, ali u drugom dijelu Poslanice piše kako u takvim situacijama ne smijemo odgovarati nasilno, kriviti druge i povlačiti ih sa sobom u agoniju iz koje ne znamo ili ne želimo izaći. Nego kao kršćani moramo moliti i čekati, jer budućnost nam je sigurna, zbog toga što u nama počiva Duh slave, Duh Božji.

Petar u svojoj poslanici savjetuje da onaj tko trpi kao kršćanin, zbog vjere, slavi Boga zbog toga, neka se ne stidi, jer često nas uzrok i svrha patnje mogu zbuniti i

Jan Cornelisz Vermeyen, *Presveto Trojstvo*, XVI. st.

uvući nas u zatvoreni krug želje da se osveti nanesena nam nepravda i s njom povezana bol. Brzo se pada u zatvoreni krug grijeha koji započinje strahom, gorčinom, tugom i prelazi u trajan strah i nemir. Takvi trenuci dozivaju u pamet kako je Isus molio za nas. On je bio pogođen pred drugima, ali ne pred sobom i pred Bogom. Trenutak svake patnje i straha jest Isusov »čas«, tada u životu prožetom postojanom molitvom dominira ponovno uzvišeni Isusu stalno prisutan u životu vjernika po Duhu Svetome – Zaštitniku i Tješitelju.

Daniel Patafta

Pedesetnica. Duhovi

28. svibnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji prebiva u nama, aleluja.

(Rim 5,5; 10,11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti otajstvom današnje svetkovine posvećuješ u svakom plemenu i narodu cijelu Crkvu. Izlij na sav svijet darove svoga Duha: što si svojom dobrotom učinio na počecima Crkve to i danas izvrši u srcu svojih vjernika.

Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Ispuni, Gospodine, obećanje svoga Sina: nek nas Duh Sveti uvede u otajstvo ove žrtve i otvori nam svu istinu. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Svi se napuniše Duha Svetoga, razglašavajući veličanstvena djela Božja, aleluja.

(Dj 2,4.11)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, ti svojoj Crkvi dijeliš dare nebeske; čuvaj u nama milost koju si dao, da dar Duha Svetoga vazda u nama djeluje a duhovna hrana unaprijedi djelo vječnog otkupljenja. Po Kristu.

Prvo čitanje Dj 2, 1-11

Čitanje Djela apostolskih

Kad je napokon došao dan Pedesetnice, svi su bili zajedno na istome mjestu. I eto iznenada šuma s neba, kao kad se digne silan vjetar. Ispuni svu kuću u kojoj su bili. I pokažu im se kao neki ognjeni razdijeljeni jezici te siđe po jedan na svakoga od njih. Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti. A u Jeruzalemu su boravili Židovi, ljudi pobožni iz svakog naroda pod nebom. Pa kad nastala ona huka, strča se mnoštvo i smete jer ih je svatko čuo govoriti svojim jezikom. Svi su bili izvan sebe i divili se govoreći: »Gle! Nisu li svi ovi što govore Galilejci? Pa kako to da ih svatko od nas čuje na svojem materinskom jeziku? Parti, Međani, Elamljani, žitelji Mezopotamije, Judeje i Kapadocije, Ponta i Azije, Frigije i Pamfilije, Egipta i krajeva libijskih oko Cirene, pridošlice Rimljani, Židovi i sljedbenici, Krećani i Arapi – svi ih mi čujemo gdje našim jezicima razglašuju veličanstvena djela Božja.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 104, 1ab.24ac.29b-31.34

Pripjev: Pošalji Duha svojega, Gospodine,
i obnovi lice zemlje!

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina!
Gospodine, Bože moj, silno si velik!
Kako su brojna tvoja djela, Gospodine!
Puna je zemlja stvorenja tvojih.

Ako dah im oduzmeš, uginaju,
i opet se u prah vraćaju.
Pošalješ li dah svoj, opet nastaju,
i tako obnavljaš lice zemlje.

Neka dovijeka traje slava Gospodnja:
nek se raduje Gospodin u djelima svojim!
Bilo mu milo pjevanje moje!
Ja ću se radovati u Gospodinu.

Drugo čitanje 1Kor 12, 3b-7,12-13

U jednom Duhu svi smo u jedno tijelo kršteni.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Nitko ne može reći: »Gospodin Isus« osim u Duhu Svetom. Različiti su dani, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima. A svakomu se daje očitovanje Duha na korist.

Doista, kao što je tijelo jedno te ima mnogo udova, a svi udovi tijela iako mnogi, jedno su tijelo – tako i Krist. Ta u jednom Duhu

svi smo u jedno tijelo kršteni bilo Židovi,
bilo Grci, bilo robovi, bilo slobodni.
I svi smo jednim Duhom napojeni.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja

Dođi, Duše Sveti, napuni srca svojih vjernika;
i oganj svoje ljubavi u njima užeži!

Evanđelje Iv 20, 19-23

Primate Duha Svetoga.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

Uvečer onoga istog dana, prvog u tjednu,
dok su učenici u strahu od Židova bili zatvorili vrata,
dođe Isus, stane u sredinu i reče im:

»Mir vama!«

To rekavši, pokazao im svoje ruke i bok.

I obradovao se učenici vidjevši Gospodina.

Isus im stoga ponovno reče:

»Mir vama! Kao što mene posla Otac i ja šaljem vas.«

To rekavši, dahne u njih i kaže im:

»Primate Duha Svetoga.

Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se;

kojima zadržite, zadržani su im.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	525.5	Ljubav je Božja razlivena
ili	526.7-9	Duh Gospodnji ispunja svemir
	226.1	Od sva se četiri vjetra
Otpjevni psalam:	537	Pošalji Duha svojega
Posljednica:	540 (541)	Dođi, Duše Presveti
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
ili	234	Kad navrši se
	226.2-3	Tisuću zrnaca skupa
Pričesna:		Svi se napuniše (glazbeni prilog str. 40)
ili	260	O da bude radost
	552	O dođi, Stvorče
Završna:	565	Milost Duha Svetog
ili	769.1 i 7	Svi u glas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, utecimo se Bogu Ocu i zamolimo ga da pošalje Svetoga Duha te obnovi svoju Crkvu i čitav svijet djelovanjem svih vjernika po darovanim milostima:

1. Prvi su apostoli silaskom Duha Svetoga progovorili raznim jezicima. Daj da sveta Crkva na svim jezicima svijeta neumorno naviješta tvoja veličanstvena djela, molimo te.
2. Tvoj je Sin učenicima dao vlast otpuštati grijeh. Izlij svog Duha na papu, biskupe i svećenike da mogu pružiti potrebnu pomoć i podršku svima koji se iskreno kaju za svoje grijeh, molimo te.
3. Svaki čovjek prima darove Duha koje mu namijeniš. Podaj nam prepoznati primljene darove i u skladu s njima djelovati za spasenje svoje duše i svega svijeta, molimo te.
4. Primanjem sakramenta svete Potvrde, mnogi mladi ovih dana postaju punopravni članovi svete Crkve. Usadi im u srca odgovornost za primljene milosti, molimo te.
5. Naši su pokojni napustili ovozemaljsko tijelo i svojim duhom došli pred tvoje lice. Budi im milosrdan na posljednjem sudu i primi njihove duše u svoje vječno prebivalište, molimo te.

Bože Oče, hvala ti na svim darovima koje primamo po tvome Svetom Duhu. Učvrsti nas u vjeri i podaj nam zajedničkim snagama, u različitim službama, pridonositi boljitku cijeloga svijeta, obnavljajući ga na tvoju sliku.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Kad Crkva razumljivo govori i ako se međusobno opraštaju grijesi, zajednica raste.

Silazak Duha Svetoga na prvu zajednicu Crkve, zajedno s događajima koji su se zbili tom prilikom, postaje i Crkvi budućih naraštaja putokaz o duhovnom djelovanju i smjeru što ga moderna Crkva kao baštinica Duha Svetoga ima na svome putovanju kroz povijest. Čitanja svetkovine Duhova govore o tri potrebna koraka na putu izgradnje zajednice Crkve, koji se mogu primijeniti ne samo na župnu zajednicu, nego i na naše obitelji, pa i na radna mjesta na kojima zarađujemo kruh svagdašnji. Na taj način Crkva postaje svjetionik modernoga društva, ili kako Isus sam kaže: »Vi ste svjetlost svijeta...« (Usp. Mt 5,14). Spomenuta tri potrebna koraka Crkve su *razumljiv govor, međusobno opraštanje i izgradnja cjeline zajednice*.

Razumljiv govor moderne Crkve

Prvo čitanje iz Djela apostolskih opisuje prvi doživljaj Duhova, zajedno sa svim audio-vizualnim efektima koji su ga popratili: šum s neba, silan vjetar, ognjeni jezici (usp. Dj 2,2-3). Ipak, svi ti efekti, iako važni, nisu najvažnije očitovanje Duha Svetoga, već je to bio govor apostola u razumljivim jezicima, to jest navješćivanje djela Božjih na različitim jezicima, što su strani narodi mogli razumjeti (usp. Dj 2,11). Prva karakteristika djelovanja Duha Božjega u modernoj Crkvi jest razumljivi govor, ne samo članovima Crkve, već razumljiv govor članova Crkve drugim ljudima koji ne pripadaju Crkvi. U našem životu često se događa suprotno. Nerijetko se u akademskom svijetu namjerno koristi strana terminologija kako bi znanstvenik ispao »učeniji«, te u običnom čovjeku izazvao kompleks manje vrijednosti, a djelovanje Duha očituje se upravo na suprotan način, to jest kada se o tajnama svemira, prirode i društva, pa i

samog Božjega života govori na način koji je razumljiv prosječnom čovjeku, i to ne samo vjerniku, nego i čovjeku koji Crkvu promatra samo izvvana.

Razumljivost je osobito važna u obiteljskom životu. Unutar obitelji svi govorimo isti materinji jezik, ali se ponekad događa da ne možemo razumjeti jedni druge. Sadržaji naših obiteljskih razgovora često su svjetovnoga karaktera i puni svjetovnosti, te nisu navještaj veličanstvenih djela Božjih. Raspravlja se o tome tko posjeduje više materijalnoga blaga, a ne o tome kako se čovjek bogati u mudrosti Božjoj; raspravlja se o prvim mjestima u društvu i kako žive bogati i poznati ljudi, a ne o tome kako mogu svojim darovima služiti članovima obitelji i šire društvene zajednice i koje su njihove realne potrebe; raspravlja se samo o vlastitim pravima, a nitko ne želi pristupiti izvršavanju svojih obiteljskih, bračnih ili nekih drugih dužnosti. Kada svatko traži samo svoje, a ne i dobro drugoga, tada postajemo slični gluhim ljudima koji argumentirano viču jedni drugima, ali nitko nikoga ne čuje. Zato je potrebno zaustaviti se u takvim nerazumljivim raspravama i učiniti drugi korak u kojem se očituje djelovanje Božjega Duha, a to je međusobno opraštanje.

Međusobno opraštanje

O međusobnom opraštanju govori nam evanđeoski tekst: »To rekavši, dahne u njih i kaže im: 'Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.'« (Iv 20,23). Ponekad ranimo jedni druge i što smo si bliži, to su rane dublje i teže izlječive. U takvim trenucima nikakav razumljivi govor neće pomoći, već je potreban melem opraštanja. Spomenuti tekst govori o apostolskom

opraštanju, te se nalazi u temeljima sakramenta ispovijedi, ali Isus i danas želi dahnuti u nas i dati nam Duha međusobnoga opraštanja, jer nemoguće je tražiti Božje oprostjenje u ispovijedi, ako nismo spremni iskreno oprostiti jedni drugima u obitelji, župi ili možda na radnome mjestu. Nekom prilikom kod bračne priprave pitam mlade: »Što ako vam se dogode nevjernosti i druge poteškoće u bračnom životu?«, a netko kao iz topa odgovori: »Svatko na svoju stranu!«. Ali male nevjernosti i povrede bračne ljubavi događaju se

svakodnevno, te svakodnevno ranimo jedni druge. Ako nismo, stoga, spremni oprostiti, nego svatko okrene na svoju stranu, tada nema mogućnosti ni za kakvo zajedništvo niti prijateljstvo. Oprostjenje je potrebno bračnim drugovima, roditeljima i djeci, studentima i profesorima, ljudima koji zajedno rade osam sati na radnome mjestu. Kada od srca oprostimo jedni drugima, tada se ponovno vraćaju razumljive riječi u naša usta, te počinjemo razumijevati jedni druge. To se na poseban način odnosi na bračni život u kojem je potrebno svakodnevno opraštanje. Opraštanje nam je potrebno kao što nam je potreban svakidašnji kruh, te nije slučajno Isus povezoao te dvije stvarnosti u molitvi Očenaša. Dakle, druga karakteristika djelovanja Duha Božjega jest opraštanje grijeha, što čovjeka ozdravlja iznutra i čini ga sposobnim na razumljivi način pristupati drugome čovjeku.

Izgradnja cjeline zajednice

Ljudi koji svakodnevno opraštaju jedni drugima i govore razumljivim jezikom o veličanstvenom Božjem djelovanju u sve-miru i prirodi, povijesti i društvu, postaju

Nepoznati autor, *Duhovi*, XVIII. st.

konstruktivni elementi izgradnje Crkve, ali i obitelji i struktura na radnome mjestu, te čitavoga društva. Ti ljudi imaju različite službe, nadareni su različitim darovima, ali u svim tim službama upotrebljavaju svoje darove na dobrobit i izgradnju zajednice, bilo obiteljske ili župne, one na poslu ili širega društva. Znak djelovanja Božjega Duha nije strančarenje i povlačenje ljudi za sobom radi nekih svojih osobnih ili grupnih interesa, iskorištavanje nadarenosti drugih ljudi i podjarmljivanje pojedinaca ili čitavih zajednica, već je to spremnost uključiti svoje sposobnosti za zajedničko dobro. U takvom pristupu nema službe koja nije važna, niti posla ili djelovanja što nisu potrebni ili cijenjeni, upravo onako kako govori apostol Pavao u drugom čitanju: »Različiti su dari, a isti Duh; i različite službe, a isti Gospodin; i različita djelovanja, a isti Bog koji čini sve u svima.« (1Kor 12,4-6). To je ujedno i najljepša definicija zajednice, koja je nešto različito, a opet isto. Zajednica je različita, jer smo različiti mi ljudi koji je tvorimo, a opet je ista, jer je isti Duh koji nas povezuje i u nama djeluje.

Mladen Horvat

Svetkovina Presvetoga Trojstva

4. lipnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Blagoslovljen budi Bog Otac,
i jedinorođeni Božji Sin,
i Sveti Duh za milosrđe
koje nam je iskazano.

ZBORNA MOLITVA

Bože Oče, poslao si na svijet
svoga Sina, Riječ istine,
i Duha posvetitelja,
da ljudima objaviš tajnu
svoga života. Udijeli nam
da ispovijedamo pravu vjeru,
priznajemo slavno i vječno
Trojstvo te se klanjamo tebi,
svemogućem i jedinom Bogu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine Bože naš,
zazivamo tvoje sveto ime
da posvetiš ove darove.
Učini da i mi postanemo
vječni prinos tebi.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Budući da ste sinovi, odasla
Bog u srca vaša Duha Sina
svoga koji kliče: Abba! Oče!
(Gal 4,6)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine Bože naš, daj da
nam bude na spasenje tijelu
i duši ova pričest i vjera u
tvoje vječno Trojstvo i
jedinstvo koju smo
ispovjedili.
Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 34, 4b-6.8-9

Gospodin! Gospodin! Bog milosrdan i milostiv!

Čitanje knjige Izlaska

U one dane:

Mojsije rano jutrom ustane
i popne se na Sinajsko brdo,
uzevši u ruke dvije kamene ploče,
kako mu je Gospodin naredio.

Gospodin se spusti u liku oblaka,
a on stade preda nj i zazva ime Gospodnje:

»Gospodin! Gospodin!«

Gospodin prođe ispred njega te se javi:

»Gospodin, Gospodin, Bog milosrdan i milostiv,
spor na srdžbu, bogat ljubavlju i vjernošću.«

Mojsije smjesta pade na zemlju i pokloni se.

Onda reče: »Gospodine moj!

Ako sam stekao blagonaklonost u tvojim očima,
onda, Gospodine, pođi s nama!

Premda je narod tvrde šije,
oprosti naše grijehе i naše opačine
i primi nas za svoju baštinu!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Dn 3, 52-56

Pripjev: Hvaljen i slavljеn dovijeka!

Blagoslovljen budi, Gospodine,
Bože otaca naših!

Blagoslovljen budi
u domu svete slave svoje!

Blagoslovljen budi
na prijestolju kraljevstva svoga!

Blagoslovljen, ti što istražuješ bezdane
i sjediš nad kerubima!

Blagoslovljen budi
na svodu nebeskom!

Drugo čitanje 2Kor 13, 11-13

*Milost Gospodina Isusa Krista, ljubav Boga
i zajedništvo Duha Svetoga!*

Čitanje Druge poslanice
svetoga Pavla apostola Korinćanima
Braćo, radujte se, usavršujte se,
tješite se, složni budite, mir njeđujte

Hendrick van Balen,
Presveto Trojstvo, 1620.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, uputimo svoje iskrene molitve vječnom Ocu, moleći milost i dar Duha da hrabro svjedočimo Kristovu Istinu u ovome svijetu:

1. U vjeri u Boga Oca, Duh Sveti okuplja Crkvu svakoga dana oko Kristova oltara. Daj da tvoja Crkva radosno svjedoči neizmjeru milosrđe koje neprestano od tebe prima, molimo te.
  2. Tvoj je Sin spremno izvršio svoje poslanje na ovoj zemlji. Papu, biskupe i svećenike hrabri u nastojanjima da te neumorno slijede i time vrše svoje pastirsko poslanje, molimo te.
  3. Kao zajednica možemo postići mnoštvo dobrih djela za potrebite. Učvrsti naše zajedništvo i podari nam međusobnu slogu da tako ovaj svijet činimo boljim i ljepšim mjestom za sve ljude, molimo te.
  4. Grijech nas udaljava od tebe. Daruj nam svoga Duha da se skrušeno pokajemo i nađemo oslonac u križu tvoga Sina te tako uzvjerujemo tvojoj neizmjerljivoj ljubavi prema nama, molimo te.
  5. Svoga si Sina poslao da po vjeri u njega zadobijemo vječni život. Smiluj se svima pokojnima i po svojoj ih milosti pridruži svetima u vječnosti, molimo te.
- Oče vječni, poslušaj i usliši ove naše iskrene molitve. Daruj nam svoga Duha da, poput tvoga Sina, još revnije vršimo tvoju svetu volju te tako svjedočimo vjeru u trojedinog Boga, koji želi da se svi ljudi spase.
- Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

i Bog ljubavi i mira bit će s vama.
Pozdravite jedni druge svetim cjelovom.
Pozdravljaju vas svi sveti.
Milost Gospodina Isusa Krista,
ljubav Boga i zajedništvo Duha Svetoga
sa svima vama!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja usp. Otk 1, 8

Slava Ocu, i Sinu, i Duhu Svetomu,
Bogu koji jest, koji bijaše, i koji dolazi!

Evanđelje Iv 3, 16-18

Bog je poslao Sina da se svijet spasi po njemu.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme reče Isus Nikodemu:

»Bog je tako ljubio svijet
te je dao svoga Sina Jedinorođenca
da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne,
nego da ima život vječni.

Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu,
nego da se svijet spasi po njemu.

Tko vjeruje u njega, ne osuđuje se;

a tko ne vjeruje, već je osuđen

što nije vjerovao u ime jedinorođenoga Sina Božjega.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	75.2	Blagoslovljen budi Bog
ili	224.1-2	Oče naš dobri
Otpjevni psalam:	ŽV 5/2008 ili 6/2011	Hvaljen i slavljn dovijeka
Prinosna:	224.3	Darove ove
Pričesna:	248 (252)	Zdravo Tijelo
ili	165	Oče naš dobri
	273 (274)	Ja sam s vama
Završna:	XXIV	Jubilejski himan

Božja ljubav i život vječni

Ove tri rečenice od kojih je satkana evanđeoska poruka Isus je izrekao Nikodemu, a evanđelist prenio svojim čitateljima. Tako su Isusove misli izrečene u jednom noćnom razgovoru došle do nas. One slijede neposredno nakon Isusove usporedbe njegova uzdignuća koje se tek ima dogoditi s podizanjem zmije u pustinji koju je Mojsije podigao slušajući Božju uputu kako bi Izraelce spasio od pošasti ujeda zmija. Mjedena je zmija bila podignuta kako bi svatko koga bi ugrizla zmija mogao s vjerom pogledati u mjedenu zmiju i tako biti spašen od otrova koji je upravo ugrizom stvarne zmije već počeo kolati njegovim krvotokom. Od smrti bi bio spašen tko bi s vjerom pogledao u mjedenu zmiju. Vjera se odnosila na vjeru u jedinoga Boga. Zmije su se pojavile nakon što je narod izgubio vjeru i počeo govoriti protiv Boga i Mojsija. Nakon što su se pokajali, došli Mojsiju i priznali svoj grijeh, zamolili ga za posredništvo i molitvu Bogu, Mojsije se pomolio i Bog mu je naložio da napravi mjedenu zmiju i podigne je na stup. Ujedeni bi ostajali na životu ako bi nakon ugriza zmije pogledali u mjedenu zmiju. Tko je bio ujedeni trebao je svoj pogled odvratiti od mjesta ugriza i podići ga prema mjedenoj zmiji koja je bila podignuta na stup. Pogled je trebao usmjeriti prema nebu, a ne prema zemlji. Od realne prijeteće životu pogled je trebalo usmjeriti tamo kamo je Bog rekao da gledaju. Trebalo je imati više vjere u Božju riječ, nego li realnoga znanja o opasnosti ugriza zmije i straha za vlastiti život.

Naslanjajući se na ovaj događaj iz pustinje Isus Nikodemu govori o sebi i svome uzdignuću. I njegovo će uzdignuće biti mnogima stvarna prigoda da dobiju život vječni. Bog je Mojsiju rekao da podigne mjedenu zmiju zato jer mu je bilo stalo do naroda i jer je htio da ostanu na životu nakon ugriza zmije. Ista Božja ljubav stoji iza Isusova dolaska na svijet. Bog ljubi svijet. Bog ljubi

ljude. On želi da se ljudi spase. Ne želi da ljudi propadnu. Želi da imaju život vječni. To je istinski razlog zašto je Isus došao na svijet i to je razlog zbog kojega će on biti podignut. Spasenje ovisi o vjeri. Vjera je vjera u jedinoga Boga. Vjerovati u Boga znači imati život vječni. Život vječni vjernik dobiva u Isusu, Sinu Jedinorođenome jedinoga Boga, u Isusu, Sinu Čovječjem. Božja ljubav želi da ljudi dobiju život vječni. Oni to mogu u Isusu Kristu, ako vjeruju da u njemu susreću Božju ljubav. Izraelci su se spašavali od smrti, a sada svatko tko vjeruje u Sinu Čovječjem biva spašen od smrti vječne. Umjesto smrtnog života u Sinu Čovječjemu ima vječni život.

»Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu« (Iv 3,17) kao što Bog nije poslao zmije među narod da narod propadne. Tko u Isusu vidi Božju osudu svijeta, ne vidi dobro ono što Bog hoće. Iskrivljuje Božju namjeru. Isus dolazi kao spasitelj. Tko bi u podignutoj mjedenoj zmiji vidio prijeteću Božju i njegovu osudu naroda, taj ne bi bio spašen. Ne bi dobro vidio. Njega bi ujed zmije odvuкао u smrt. Ne bi mogao s povjerenjem u Božju ljubav gledati u podignutu zmiju pa bi bio izložen otrovu kojega je zmija ubrizgala u njegovo tijelo. Zmija od mjedi je u svemu naličila otrovnicama, ali je jedina spašavala one koji bi je pogledali. Kada Isus bude podignut, križ će biti isti kao i svi drugi križevi. Sredstvo mučenja, ubijanja i sramote. Tko na Isusovu križu bude vidio samo osramoćenoga i osuđenoga, neće moći biti spašen. Potrebno je da u njegovu uzdignuću prepoznaju Božju ljubav, a ne Božju osudu svijeta ili Božju osvetu svijetu. Tek tako će moći biti spašeni.

Bog je svoga Sina poslao na svijet »da se svijet spasti po njemu.« (Iv 3, 17) Isus uporno inzistira na ovoj razlici upravo zbog toga što je moguće prevariti se u pitanju koja je Božja namjera s ljudima i zašto je Isus došao na svijet. Do dana današnjega

na ovom se pitanju događaju i najveći nesporazumi i najveće obmane. Ako Bog ne voli svijet, ako ga osuđuje, ako ga namjerava kazniti i odbaciti, konkretni ljudski svakodnevni život je u trenu bačen u mrak, neznanje, očaj, metafizičku samoću i ostavljenost. Izlaz iz takve sveobuhvatne izgubljenosti je vjera u Boga. »Tko vjeruje, ne osuđuje se; a tko ne vjeruje, već je osuđen«. (Iv 3, 18). Biti u mraku odbačenosti od Boga, u strahu od njegove osude, u neznanju o njegovoj volji da nas spasi, u obmani oko njegove ljubavi prema svijetu i ljudima je stanje osude. Nema gore osude od isključenosti od izvora života. Od takve osude nas spašava »ime jedino-rođenoga Sina Božjega.« (Iv 3, 18).

S porastom nevjere raste broj izgubljenih ljudi. S porastom izgubljenih raste broj onih koji zaziru od pogleda na križ i raspeta na njemu. S njima raste strah od Boga i njegove osude. S porastom straha raste volja da se zbriše Boga kao izvora straha. I tako obmana postaje sve mračnija i sve manje vidljiva. Ona omogućuje da na Božje mjesto postavimo zamjene za Boga. I tako se slika okreće naglavačke. Bog je pretvoren u izvor straha, osude i prijetnje, a na Božje mjesto može stati bilo tko ili bilo što i preuzeti auru oslobođenja i spasenja. Tako je moguće povjerovati da nas spašava ova ili ona droga, ova ili ona stranka, posjed, ugled, glas, uspjeh ili bilo što drugo iz idolatrijskoga arsenala.

Kada se vjernici saberu oko oltara Božje Riječi, kruha i vina i slušaju ove tri rečenice

Max Fürst, *Presveto Trojstvo*, 1917.

iz Ivanova evanđelja, oni u pozadini opažaju obmane u koje je zapao svijet kojega dijele s ljudima koji nisu upoznali Božju ljubav i koji su olako postali žrtve obmane. U sebi osjećaju da su pozvani donijeti evanđeosko svjetlo upravo tim ljudima i učiniti obmanu vidljivijom i time manje opasnom. Bog ljubi svijet. I oni zato žele biti sredstva Božje ljubavi. Bog ljubi ljude. I oni se osjećaju pozvanima Božju ljubav pokazati ljudima. Tako se na njima i na njihovim životima pokazuje istinitosti Isusove rečenice Nikodemu: »Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu.« (Iv 3, 17).

Ante Vučković

Svetkovina presvetoga Tijela i Krvi Kristove 8. lipnja 2023.

ULAZNA PJESMA

Narod svoj hrani pšenicom najboljom, siti ga medom iz pećine.
(Ps 81,17)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, u divnom otajstvu ostavio si nam spomen svoje Muke. Daj da tako slavimo svete tajne tvoga tijela i krvi da vazda uživamo plod tvog otkupljenja. Koji živiš.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti jedan kruh od mnogo zrnja i vino iz mnogo grozdova. Molimo te, obdari svoju Crkvu jedinstvom i mirom što ih ovi darovi tajanstveno označuju. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje, i ja u njemu, govori Gospodin.
(Iv 6,57)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, pričest tvoga dragocjenog tijela i krvi predokus je buduće slave. Molimo te, privedi nas uživanju tvoga božanstva u vječnosti. Koji živiš.

Prvo čitanje Pnz 8, 2-3.14b-16a

Hranio te manom za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci.

Čitanje Knjige Ponovljenog zakona

Mojsije reče narodu: »Sjećaj se svega puta kojim te Gospodin, Bog tvoj, vodio po pustinji ovih četrdeset godina da te ponizi i iskuša i dozna što ti je u srcu: hoćeš li držati zapovijedi njegove ili nećeš. Ponizivao te i glađu morio, a onda te hranio manom, za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci, da ti pokaže kako čovjek ne živi samo o kruhu nego da čovjek živi o svakoj riječi što izlazi iz usta Gospodnjih.

Nemoj zaboraviti Gospodina, Boga svoga, koji te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva; koji te proveo kroz onu veliku i strašnu pustinju, kroz zemlju plamenih zmija i štipavaca, suhim i bezvodnim krajem; koji ti je izveo vodu iz stijene tvrde kao kremen; koji te u pustinji hranio manom, nepoznatom tvojim ocima.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 147, 12-15.19-20

Pripjev: Slavi, Jeruzaleme, Gospodina.

Slavi Gospodina, Jeruzaleme, hvali Boga svoga, Sione!
On učvrsti zasune vrata tvojih, blagoslovi u tebi tvoje sinove.

On dade mir granicama tvojim, pšenicom te hrani najboljom. Besjedu svoju šalje na zemlju, brzo trči riječ njegovu.

Riječ svoju on objavi Jakovu, odluke svoje i zakone Izraelu. Ne učini tako nijednom narodu: nijednom naredbe svoje ne objavi!

Drugo čitanje 1Kor 10, 16-17

Jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Čaša blagoslovna koju blagoslivljamo nije li zajedništvo krvi Kristove?

Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha.

Riječ Gospodnja.

Rogier van der Weyden, *Blagoslivljajući Krist*
(detalj sa središnjeg dijela triptiha), oko 1450.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, Bogu Ocu koji je sišao za naš stol, kako bi nas nahranio hranom zemaljskom, ali još više hranom nebeskom i nepropadljivom, uputimo iskrene prošnje:

1. Iako mnogi, svi smo u Kristu dionici jednoga tijela, tijela svete Crkve. Daj da se nikada ne odvajamo od zajedništva kojem po vjeri pripadamo, molimo te.
2. Po rukama svećenika svakodnevno pretvaraš kruh i vino u Tijelo i Krv tvoga Sina. Učvrsti ih u vjeri i daj da s velikom poniznošću slave otajstvo euharistije, molimo te.
3. Okupljaš nas oko svog oltara i učiš da ne živi čovjek samo o kruhu, već i o svakoj tvojoj riječi. Podaj nam čuti i razumjeti tvoju Riječ, te u skladu s njom živjeti i djelovati, molimo te.
4. U našoj blizini žive mnogi gladni i žedni, na rubu siromaštva. Otvori nam oči za potrebite i daruj blago srce koje dijeli svoja dobra sa siromašnima, molimo te.
5. Naši su pokojni za života blagovali Tijelo Kristovo i trudili se živjeti po tvojoj Riječi. Milosrdno ih primi za svoj nebeski stol u vječnosti, molimo te.

Oče nebeski, prinijeli smo ti ove iskrene prošnje, časteći danas presveto Tijelo i Krv tvoga Sina. Daj da uvijek s poštovanjem sjedamo za stol zajedništva s tobom te pravedno živimo da zavrjedimo vječni život.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Posljednica (po volji)

Hvali, Sion, Spasitelja...

Pjesma prije Evanđelja Iv 6, 51

Ja sam kruh živi koji sam s neba sišao, govori Gospodin; tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek.

Evanđelje Iv 6, 51-58

Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus mnoštvu:

»Ja sam kruh živi koji je s neba sišao.

Tko bude jeo od ovoga kruha, živjet će uvijek.

Kruh koji ću ja dati tijelo je moje – za život svijeta.«

Židovi se nato među sobom prepirahu:

Kako nam ovaj može dati tijelo svoje za jelo?»

Reče im stoga Isus:

»Zaista, zaista, kažem vam: ako ne jedete tijela Sina

Čovječjega i ne pijete krvi njegove, nemate života u

sebi! Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život

vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo je

moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko. Tko jede

moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu.

Kao što je mene poslao živi Otac i ja živim po Ocu, tako

i onaj koji mene blaguje živjet će po meni.

Ovo je kruh koji je s neba sišao, ne kao onaj koji jedoše

očevi i pomriješe. Tko jede ovaj kruh, živjet će uvijek.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	77	Narod svoj hrani
Otpjevni psalam:	128	Slavi, Jeruzaleme
Posljednica:	202	Hvali, Sion
Prinosna:	231	Jedan kruh
ili	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	135.1	Tko jede moje tijelo
ili	247	Uzмите, jedite
	242	O sveta gozbo
	243	Sakramentu veličajnom
	ŽV 7/2022	Kruše života
Završna:	753	Do nebesa
ili	259	Krist nas je sobom hranio

Otajstvo zajedništva

Tijelovo – svetkovina presvetoga Tijela i Krvi Kristove

Zajedništvo je jedna od bitnih sastavnica ljudskoga života. Sam Bog koji je zajedništvo i ljubav stvorio je čovjeka da teži prema zajedništvu u ljubavi. Štoviše, utisnuo mu je i želju da se ne zadovoljava površnim i ograničenim zajedništvom, već da teži za onim punim i savršenim, to jest za onim koje pretpostavlja veliki sklad i suglasje života. Upravo zato što zajedništvo pretpostavlja savršenstvo i puninu, valja primijetiti kako ljudi ne drže do njega na takav način na koji je Gospodin predvidio da se živi i ostvaruje. Jer danas među ljudima postoji zajedništvo koje je samo formalno ali ne i stvarno, ono koje je biološko ali koje ne dotiče osjećajnu i misaonu razinu. Ima i ono tjelesno, ali da uopće nije duhovno, te ljudi i ne vode računa da bi jedno trebalo pretpostavljati i drugo ako žele biti s nekim u pravome zajedništvu, to jest moralo bi pretpostavljati jednodušnost i zajedničke vrednote.

Ako među osobama nije isti duh i vrijednosti, onda je njihovo zajedništvo ograničeno, a može biti i vrlo interesno i uvjetovano. No to se onda protivi bezuvjetnom, bezinteresnom i slobodnom zajedništvu za koje je Bog stvorio čovjeka. Osobe koje nemaju ispravno poimanje zajedništva često stupaju u odnos zajedništva poradi potraživanja, a ne iz potrebe nesebičnoga darivanja. U duhu svega rečenoga zajedništvo može biti zaslužen ali i nezaslužen, službeno kao i neslužbeno, ovisno već kako se ljudi postave. I bez obzira na sve poteškoće koje postoje, svima je jasno da čovjek bez zajedništva ne može živjeti.

Bog za ljudskim stolom

A to što je jasno za međuljudske odnose, vrijedi i za zajedništvo koje se ostvaruje s Bogom. Jer, uostalom, upravo on je stvorio čovjeka na svoju sliku i odredio ga svojim životom da bude biće zajedništva.

I kao što je zajedništvo među ljudima vrlo konkretno i ostvaruje se u svakodnevnim gestama, tako se je i Gospodin spuštao na tu razinu i sam prateći ljudsku svakodnevnicu svojim zajedništvom. Bog doista silazi do čovjeka da podijeli s njime njegov život, ali isto tako da ga uvede u otajstvo svoga života, to jest silazi u vrijeme da ga uvede u vječnost. U tom silasku prema čovjeku Bog poštuje oblike ljudskoga zajedništva, te ih bez zadržke dijeli s čovjekom. Jedno od tih zajedništva je gozbeno zajedništvo, pri čemu Bog doslovno sjeda za ljudski stol još od Staroga zavjeta kada je prisutan svojom moćnom rukom, dok njegov narod blaguju gozbu oslobođenja iz Egipta, ali i u drugim važnim zgodama kada su blagovali pred njegovim licem.

Ali kada Bog silazi do svoga naroda, to je zato da sjedajući za njegov stol spusti svoj blagoslov i svoje darove za taj stol. Zato i čitamo u prvom čitanju kako Mojsije podsjeća narod da ga je Bog hranio manom i pojiio vodom iz stijene, samo da mu skrene pozornost da treba živjeti od božanske hrane ako želi biti Božjim narodom: »Ponizivao te i glađu morio, a onda te hranio manom, za koju nisi znao ni ti ni tvoji oci, da ti pokaže kako čovjek ne živi samo o kruhu nego da čovjek živi o svakoj riječi što izlazi iz usta Gospodnjih«, te nadodaje: »koji ti je izveo vodu iz stijene tvrde kao kremen; koji te u pustinji hranio manom, nepoznatom tvojim ocima«.

Iz starozavjetnoga iskustva razaznajemo da je Bog hranio svoj narod, ne samo manom i vodom, već svojom riječju i prisutnošću. On im je bio neposredan i blizak u mjeri u kojoj je to mogao ostvariti, nagovješćujući da će jednom doći i biti do kraja Bog koji živi s njima i koji se potpuno predaje za njih. On im daje što im treba za život, te stoga očekuje da ga poštuju i ljube, da uistinu žive od svaka riječi koja izlazi iz njegovih usta, jer je to postajala hrana

Mramorni reljef *Posljednje večere* na oltaru crkve svete Marije Pomoćnice u Rimu, XX. st.

života i jamstvo budućnosti. Bog se spustio i sjeo za stol njihova života, te ih hrani očekujući da tako žive da budu dostojni njegove prisutnosti. Zato ih je i poticao da gozbenim slavljem slave događaj spasenja koje je bilo u začetku njihove slobode dok ne dođe konačno oslobođenje.

Čovjek za Božjim stolom

A to konačno oslobođenje i pravo zajedništvo donio je naš Gospodin otajstvom svoga života, te nam je pokazao da se i naše međusobno zajedništvo mjeri mjerom zajedništva koje ostvarujemo s Bogom i vječnim vrijednostima koje od njega prihvaćamo. Štoviše, ono se ostvaruje kada ljudi prihvate njegov poziv da sjednu s njime za njegov stol, te prihvati živjeti od Riječi koja je Tijelo postala i pozvala ih na gozbu života. Zato je Isus uspostavio stol svoga Tijela i Krvi koji postaje povlašteni stol života vječnoga i povlašteni način ostvarivanja zajedništva s njime, to jest sa živim Bogom.

Svaki Božji otajstveni 'silazak' s neba u starozavjetnim otajstvima bio je nagovještaj da će u punini sići i postati čovjekom, te sebe dati za hranu, kao kruh živi od kojega se živi vječno. Upravo on u svome tijelu

je hrana života vječnoga svome narodu, kako slušamo danas u Evanđelju. Zato će i sveti Pavao reći da preko čaše blagoslovne stupamo u zajedništvo krvi Kristove i po kruhu koji lomimo stupamo u puno zajedništvo tijela Kristova. Na taj način ulazimo u puno i izravno zajedništvo s trojstvenim Bogom koji nas obdaruje svojim životom i darom vječnosti. Upravo ovo otajstvo je puno ostvarenje Božjega plana zajedništva za čovjeka po kojem je Bog čovjeka sjeo za svoj stol ne samo u vremenu, već ga je preko euharistijskog stola na zemlju sjeo već unaprijed i za gozbu života vječnoga u nebesima.

Zato i mi danas zdušno i iz svega srca častimo Kristovo sveto Tijelo i Krv – otajstvo pravoga zajedništva koje nas hrani i napaja vječnim životom. Ako cijenom svoju potrebu i želju za vječnošću, u poniznosti i svetosti cijenimo dar koji nam je on priskrbio i život koji nam je darovao u punini. Sjedajmo s punom pozornošću i poštovanjem za stolu za koji nas je pozvao sjesti, jer to nije običan stol, već je to stol vječnoga zajedništva s Bogom kojemu neka je svaka čast i slava što nas je učinio dostojnima života vječnoga.

Ivan Bodrožić

Svi se napuniše

Pričesna pjesma svetkovine Duhova

Zvonimir Pavičić

Ant.

Svi se na-pu-ni-še Du-ha Sve-to-ga, a-le-lu-ja, a-le-lu-ja, raz-gla

ša-va-ju-ći ve-li-čan-stve-na dje-la Bo-žja, a-le-lu-ja!

Ps 147

1. Hva-li-te Go-spo-di-na, jer je do-bar, pje-vaj-te Go-spo-di-nu, jer je sla-dak.
 2. On lije-ći o-ne sr-ca skr-še-na i po-vi-ja-ra-ne nji-ho-ve.
 3. Pje-vaj-te Go-spo-di-nu pje-smu za-hval-nu, svi-raj-te na ci-ta-ri Bo-gu na-še-mu.

1. Hva-li-te Go-spo-di-na jer je do-bar, sva-ke hva-le on je do-sto-jan!
 2. On o-dre-đu-je zvije-zda broj, sva-ku nje-nim i-me-nom na-zi-va.
 3. Mi-li su Go-spo-di-nu ko-ji ga se bo-je, ko-ji se uz-da-ju u do-bro-tu nje-go-vu.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

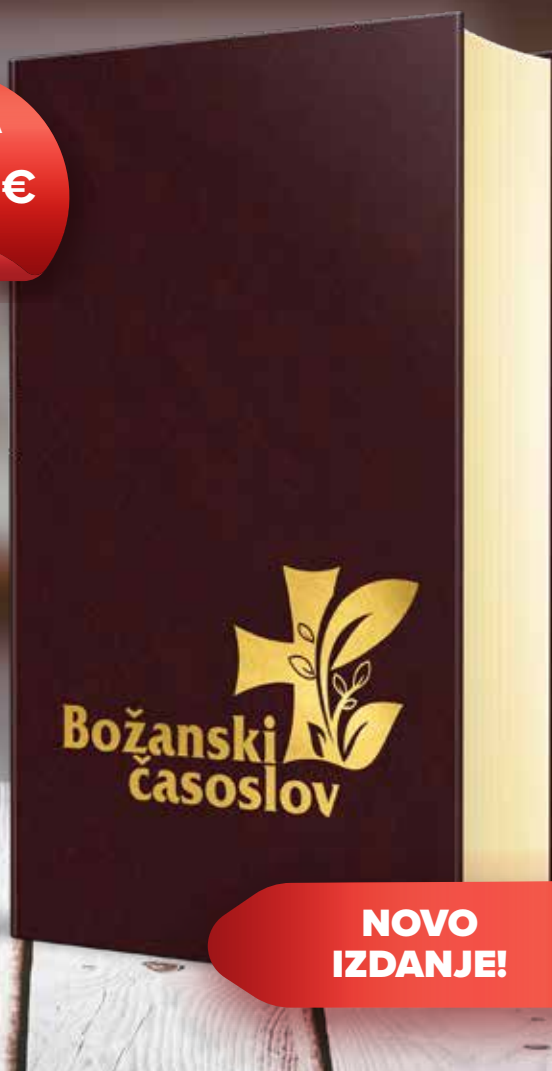
26,00 €

Prednaručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji